

Między Bugiem a Wieprzem

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 421 Wdrażanie projektów współpracy w zakresie operacji polegającej na realizacji projektu współpracy Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Instytucja Zarządzająca PROW na lata 2007-2013 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie

Województwo Lubelskie

Przewodnik „Między Bugiem a Wieprzem” powstał z inicjatywy trzech Lokalnych Grup Działania: „Lepsze Jutro” z Hrubieszowa, „Ziemi Chełmskiej” z Chełma i „Nasze Roztocze” z Zamościa. Chcieliśmy pokazać jak bardzo interesującą są obszary, na których działamy. Mamy nadzieję, że po lekturze przewodnika zechcecie Państwo do nas przyjechać. Wierzymy, że turystów wypoczywających na Roztoczu zainteresują tak bardzo różnorodne i tak interesujące krajobrazy i zabytki okolic Chełma i Hrubieszowa i odwrotnie osoby wypoczywające wzdłuż Bugu do poznania Roztocza. Chcielibyśmy też, aby niniejszy przewodnik zachęcił mieszkańców naszych gmin do lepszego poznania swoich małych ojczyzn i pokazał jak wiele ciekawych miejsc jest w pobliżu ich domów, wsi i miast.

Wstęp

Niewiele jest w Polsce miejsc oferujących tak wiele zróżnicowanych atrakcji turystycznych, jak obszar opisany w tym przewodniku, a ciągnący się od Roztocza po Polesie. Powikłana historia, mnóstwo ciekawych zabytków, wspaniała przyroda i malownicze krajobrazy, gwarantują, że każdy znajdzie tu coś dla siebie.

Geografia, przyroda, krajobrazy

Zarówno pod względem geograficznym, jak też krajobrazowym i przyrodniczym region jest niezwykle urozmaicony. Od południa opiera się o Roztocze Środkowe, najbardziej malowniczą część Roztocza. Charakteryzują go wysokie wzgórza pokryte rozległymi, najczęściej sosnowymi lasami. Przecina je - meandrując w głębokiej dolinie - Wieprz, należąca do największych polskich rzek.

Na północ od niego leży Wyżyna Lubelska z płaskim Padołem Zamojskim i malowniczą doliną Łabuńki oraz bogato urzeźbionymi Działami Grabowieckimi, które charakteryzują duże różnice wzniesień i głębokie lessowe wąwozy o stromych, kilkunastometrowych zboczach.

Z Wyżyną Lubelską od wschodu sąsiaduje Wyżyna Wołyńska, a konkretnie Grzęda Sokalska z charakterystycznymi

garbami, i Kotlina Hrubieszowska, czyli łagodne wyniosłości terenu i rozległe łąki, wśród których wiją się rzeczki i strumienie m.in. Huczwa wpadająca do Bugu, jednej z najpiękniejszych rzek w Europie.

Od północy region zamyka Polesie pełne malowniczych podmokłych łąk i lasów, z łagodnymi Pagórami Chełmskimi oraz położonymi wzdłuż meandrującego Bugu: Obniżeniem Dubiejskim i Obniżeniem Dorohuckim.

Zróżnicowanie krajobrazu i gleb ma ogromne znaczenie dla bogactwa przyrody. Dla ochrony najcenniejszych obszarów powołano: Roztoczański Park Narodowy, parki krajobrazowe: Krasnobrodzki i Strzelecki, Obszary Chronionego Krajobrazu: Dołhobyczowski, Nadbużański i Grabowiecko-Strzelecki oraz dziesiątki rezerwatów i pomników przyrody.

Rybitwa białowłosa

Suseł perelkowany

Można tu spotkać mnóstwo zwierzyny. Oprócz często spotykanych saren czy lisów występują m.in. jelenie, łosie, borsuki, jenoty, susły, rysie i wilki; z ptactwa spotkać można czaple siwe i białe, mewy, rzadziej żurawie, a nawet takie rarytasy jak orlik krzykliwy. Środowisko gadów i płazów reprezentują m.in. żmije, padalce, zaskrońce, traszki, salamandry, żółwie błotne, rzekotki i kumaki. Do tego dochodzi wiele gatunków rzadkich owadów, motyli, kwiatów, krzewów i drzew. Każdy miłośnik przyrody znajdzie tu coś dla siebie.

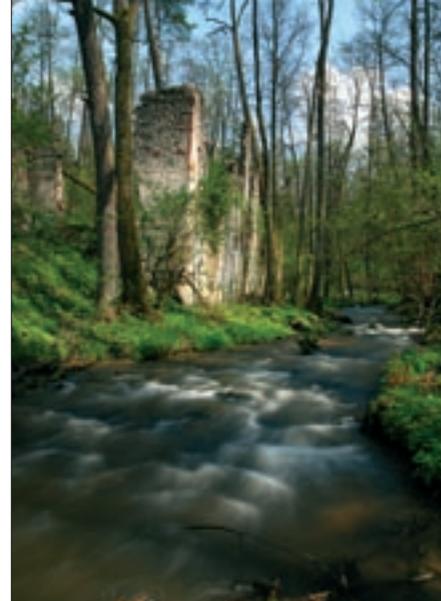
Kaplica w Sielcu

Historia i zabytki

Odkrycia archeologiczne wskazują na istnienie osad ludzkich na tym obszarze już w okresie epoki kamienia. Mnóstwo jest też odkryć z kolejnych epok, zwłaszcza z okresu rzymskiego i wędrowni ludów, czyli od urodzenia Chrystusa do VI w. Do najciekawszych należą te dotyczące Gotów, którzy zatrzymali się tutaj wędrując z północy na południe, między II a V w., zostawiając wiele śladów swej fascynującej – a momentami mrożącej krew w żyłach – kultury.

Około VII w. pojawili się Słowianie. Ich dziełem są zachowane do naszych czasów średniowieczne grodziska

Ruinie ordynackiej papierni w rezerwacie „Czartowe Pole” w Hamerni.

należące do Grodów Czerwieńskich, którymi na początku naszej państwowości władali na przemian polscy królowie i ruscy książęta.

Wieś Dłużniów

Ogromne spustoszenie w regionie spowodowały XIII-wieczne najazdy tatarskie i XVI-wieczne kozackie i szwedzkie. Zabory dodatkowo skomplikowały i tak złożoną sytuację społeczną.

Od pradziejów osadnictwo rozwijało się tam, gdzie były dobre gleby. Dlatego ogromnym powodzeniem cieszyła się np. żyzna Kotlina Hrubieszowska, a prawie żadnym piaszczyste Rostocze. Tak było do czasów Jana Zamoyskiego, którego działalność przyczyniła się do zwiększenia osadnictwa i gospodarczego rozwoju Rostocza.

Świetnie prosperujące rolnictwo w okolicach Chełma i Hrubieszowa sprzyjało licznym fundacjom, powstawaniu dworów, pałaców i zakładów przetwarzających płody rolne: cukrowni, browarów, gorzelni i młynów. Powojenna rzeczywistość przerwała ten proces, niszcząc przy tym większość materialnego dorobku minionych pokoleń, m.in. większość dworów i pałaców, o których przypominają jedynie pozostałości dawnych parków.

Przygraniczne położenie sprzyjało wielokulturowości. Obok Polaków mieszkali tu Rusini i Żydzi. Najtrwalszymi śladami po nich okazały się świątynie, zwłaszcza murywane. W losach wielu z nich przegląda się historia. Zwykle wznoszono je w miejscach, które służyły kultowi od setek

lat. Wiele cerkwi greckokatolickich po 1875 r. i całkowitej likwidacji Unii Brzeskiej na Chełmszczyźnie, zostało zamienionych na prawosławne. Te z kolei po odzyskaniu niepodległości przez Polskę zamieniano na kościoły katolickie. Również po II wojnie światowej i krwawych walkach z UPA na kościoły zamieniono większość cerkwi, które wskutek przesiedleń ludności ukraińskiej straciły wiernych. Niestety wiele z nich uległo zniszczeniu.

Mimo niezwykle skomplikowanej historii regionu do naszych czasów przetrwały liczne zabytki, wśród których są prawdziwe perełki.

Do najstarszych należą grodziska w Gródku k. Hrubieszowa, Horodysku k. Leśniowic i w Nowym Majdanie k. Wojsławic oraz ruiny zamku w Kryłowie.

Śród kościołów nie ma sobie równych renesanso-wo świątynia w Uchaniach ze wspianymi sztukateriami

Renesansowy nagrobek Anny i Pawła Uchańskich w kościele w Uchaniach

i nagrobkami Uchańskich. Koniecznie trzeba zobaczyć barokowy kościół „Na wodzie” w Zwierzyńcu, jeden z symboli Rostocza, Sanktuarium NMP w Krasnobrodzie z muzeum, wystawami, ptaszarnią i kalwarią, urzekającą czystością klasycystycznej formy poprotestanckiej kościół w Kumowie Plebańskim i niezwykle konsekwentnie neogotycki – w architekturze i wyposażeniu – kościół w Trzuszczanach.

Śród dworów i pałaców najciekawsze są w Dorohusku, Krasnobrodzie, Trzuszczanach, Sielcu, Werbkowicach i położony w środku strzeleckich lasów pałac myśliwski Zamoyskich w Maziarni Strzeleckiej.

Z judaików wspomnieć trzeba dawne synagogi w Józefowie i Wojsławicach oraz kilka kirkutów, z których najlepiej zachowany znajduje się w Józefowie.

Większość cerkwi, które przetrwały dziejowe zawieruchy jest dziś kościołami katolickimi i spotkać je można niemal w każdej z gmin regionu, a największe skupisko – tak lubianych przez wielu turystów – cerkwi drewnianych znajduje się na południe od Dołhobyczowa.

Koniecznie trzeba zobaczyć kapliczki wybudowane przy źródłach, z których woda leczy, m.in. w Dryszczowie, Kotorowie, Krasnobrodzie, Lipsku Polesiu i Sielcu oraz niezłe zachowane centra dawnych miast: Dubienki, Józefowa i Wojsławic z domami podcieniowymi, poordynackie centrum Zwierzyńca i kilkusetmetrowy rząd przeuroczych drewnianych domów ciągnący się wzdłuż głównych ulic w Uchaniach.

Zagospodarowanie turystyczne

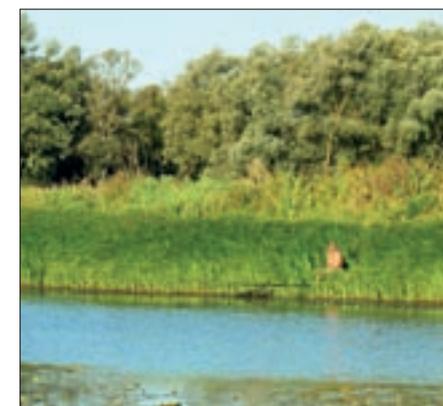
Jakkolwiek w każdej z gmin turyści są mile widziani i każda z nich robi wiele, by uatrakcyjnić ich pobyt, to pod względem zagospodarowania turystycznego są one zróżnicowane. Najlepiej jest na Rostoczku, które od dawna postawiło na turystykę. Pod względem liczby miejsc noclegowych zdecydowanie prym wiodą Krasnobród i Zwierzyńca, ale w każdej z gmin są możliwości zakwaterowania.

Możliwości kąpieli i plażowania są m.in. w Dubience, Józefowie, Krasnobrodzie, Zwierzyńcu, Starosielu, Natalinie, Horodysku i Wołkowanach.

Coraz większą popularnością cieszą się sploty kajakowe na Huczwie i na Bugu. Ponieważ Bug jest rzeką graniczną chęć zorganizowania sploty trzeba zgłosić Straży

Trasa rowerowa w Józefowie

Starorzecze Bugu koło Uchańki

Granicznej lub wziąć udział w zorganizowanej imprezie, np. Międzynarodowym Splotywie Bugiem. Splotny odcinek Wieprza zaczyna się od Hutek k. Krasnobrodu, a z organizacją splotywu nie ma żadnego problemu.

Najlepszym sposobem zwiedzania regionu jest rower. Amatorzy turystyki konnej też znajdą coś dla siebie. Są szlaki konne i stadniny m.in. w Krasnobrodzie, Wólce Wieprzeckiej gm. Zamość i Natalinie gm. Kamień.

Najwięcej jest pieszych szlaków turystycznych oraz ścieżek spacerowych i dydaktycznych. Większość z nich można pokonać również rowerem.

Pełny wykaz szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych kajakowych i konnych oraz ścieżek dydaktycznych i spacerowych znajduje się na końcu przewodnika.

Zalew w Krasnobrodzie

Krzyż w pniu sosny w Raciborowicach

Pałac myśliwski Zamoyskich w Maziarni Strzeleckiej

Kapliczka w Raciborowicach

Warto zobaczyć

- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Buśnie. Świątynia powstała w 1795 r. jako cerkiew greckokatolicka pw. Zaśnięcia NMP. W 1875 r. została zamieniona na cerkiew prawosławną, a w 1919 r. na kościół rzymskokatolicki.
- Dawną cerkiew greckokatolicką w Kurmanowie. Powstała prawdopodobnie w 1790 r. jako kaplica dworska. W 1831 r. została rozbudowana, a w 1875 r. zamieniona na cerkiew prawosławną. W 1925 r. cerkiew przebudowano na szkołę. Obecnie stanowi własność prywatną.
- Pałac myśliwski Zamoyskich w Maziarni Strzeleckiej. Budowę pałacu rozpoczęto w 1903 r. wg projektu warszawskiego architekta Jana Heuricha. We wnętrzu zaprojektował on salę balową o wysokości dwóch kondygnacji z kasetonowym stropem i dębowym kominkiem. Jej ściany zdobią trofea łowieckie. Pałac jest własnością Nadleśnictwa Strzelce.
- Figurę Matki Bożej z dziećmi z ok. 1920 r. w Białopolu.
- Dwie drewniane kapliczki z poł. XIX w. w Busieńcu.
- Drewnianą kapliczką św. Jana Nepomucena z XIX w. w Buśnie.
- Zespół dworski z XIX w., drewnianą kapliczkę z obrazem Zwiastowania NMP z końca XIX i krzyż w pniu starej sosny w Raciborowicach.
- Kapliczkę w Kicinie.
- Kamienny krzyż w Strzelcach.
- Pomniki przyrody w Teresinie – zbiorowiska roślin stepowych: „Wisienka stepowa” i „Kamieniotom”.
- Zjawisko krasowe – niszę źródłową w dolinie rzeki Wełnianki w Buśnie.
- Pomnik przyrody – 4 dęby szypułkowe w Busieńcu.
- Strzelecki Park Krajobrazowy, którego fragment leży w południowo-wschodniej części gminy Białopole.
- Rezerwat ptaków „Siedliscze” w którym spotkać można orlika krzykliwego.
- Rezerwat leśny „Liski” powołany dla ochrony naturalnych drzewostanów dębowych.

Kościół w Buśnie

gmina BIAŁOPOLE

Dla turystów:

Pałac Myśliwski, Nadleśnictwo Strzelce, Maziarnia Strzelecka 17
22-135 Białopole, tel. 82 568 32 10
Restauracja „Arka”, ul. Chełmska 9a, 22-135 Białopole

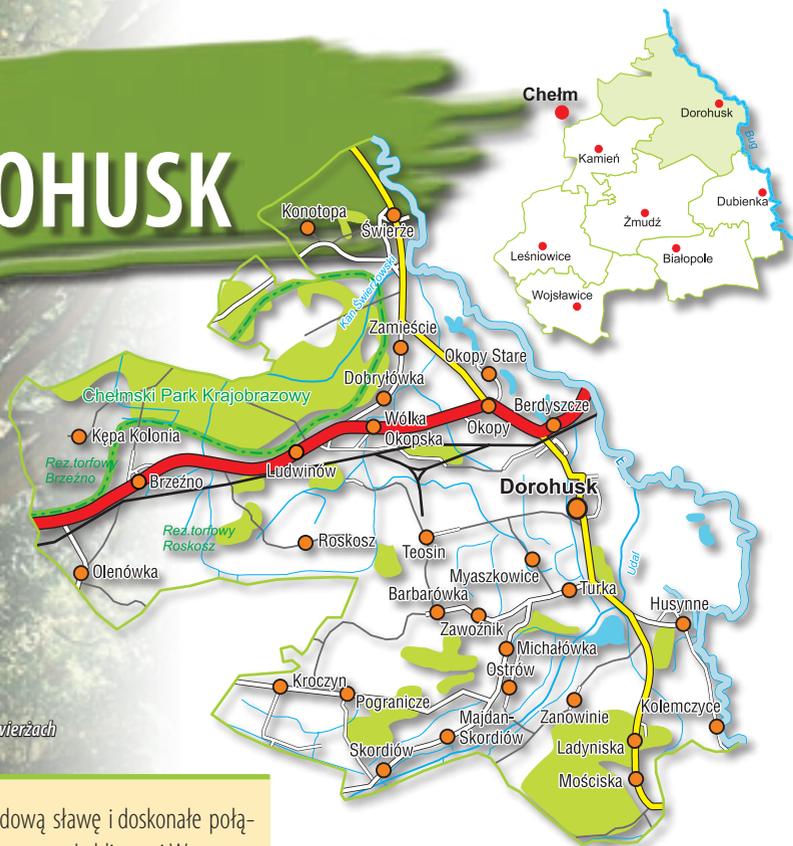
Dawna cerkiew w Kurmanowie.

Dzięki drodze nr 844 gmina ma świetne połączenie z Chełmem i Hrubieszowem. Niemal na pół dzieli ją rozległa, zielona dolina Wełnianki. Południowo-wschodnią część gminy zajmuje Strzelecki Park Krajobrazowy z ciekawymi rezerwatami „Siedliscze” i „Liski”. Warto dodać, że w gminie Białopole występuje wyjątkowo dużo zgrupowań lęgowych ptaków drapieżnych i sów.

Sporo tu też interesujących zabytków. W Maziarni Strzeleckiej można zobaczyć pałac Zamoyskich, w Kurmanowie gmach dawnej cerkwi o niezwykle zawiłej historii, a w Raciborowicach ciekawe zabudowania zespołu dworskiego.

Przez gminę prowadzą szlaki piesze: „Bagien i moczarów” (niebieski), „Tadeusza Kościuszki” (niebieski) oraz „Kredą pisany” – odsłona II (zielony) i odsłona III (niebieski).

gmina DOROHUSK

Pomikowy dąb w parku dworskim w Świerżach

Międzynarodową sławę i doskonałe połączenie drogowe z Lublinem i Warszawą gmina zawdzięcza przejściu granicznemu w Dorohusku, a popularność wśród turystów rzeka Bug. Piękno tej niezwyklej, meandrującej w rozległej pradolinie rzeki i rozległe poleskie krajobrazy należą do jej największych atrakcji turystycznych.

Pierwsza wzmianka o Dorohusku pochodzi z 1246 r. Przez wiele lat istniała tu stocznia budująca komiegi służące do sflawiania zboża i drewna do Gdańska. Już w 1443 r. Piotr Wołczek - Rekutowicz założył miasto Świerże. Barwne dzieje gminy przypominają liczne zabytki, niemi świadkowie jej długiej i nierzadko burzliwej historii.

Przez gminę Dorohusk prowadzą szlaki piesze: „Nadbużański” (czerwony), „Bagien i moczarów” (niebieski) i „Kredą pisany” - odsłona II (zielony) i odsłona III (niebieski) oraz szlaki rowerowe: „Przyjaźni” i „Nadbużański Szlak Rowerowy”.

Dla turystów:

- It Gminna Biblioteka Publiczna w Dorohusku, ul. Parkowa 5, 22-175 Dorohusk, tel. 82 566 11 14
- Zajazd „Granica”, Berdyszcze 14a, Dorohusk, tel./fax. 82 566 17 64
- „Bar u Marka” Marek Maseko, Dobnyłówka, 22-175 Dorohusk, tel. 82 566 55 41
- „Smakosz Bar” Robert Ciemiński, Berdyszcze, 22-175 Dorohusk, tel. 501 320 827
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Świerżach, ul. 22 Lipca, 22-175 Dorohusk, 82 566 52 03
- Pokoje noclegowe na Szkolnej „Klub Sportowy Granica”, od maja do września, ul. Szkolna, 22-175 Dorohusk, tel. 66 258 96 94
- Kwatera Agroturystyczna Zofia Kucharska, ul. Jana Pawła II 24 A, Świerże, tel. 82 566 52 24
- Zalew „Husynne” w Husynnem
- Spytwy kajakowe Bugiem Henryk Józuk, tel. 504 061 040, www.spytwybugiem.szu.pl

Zalew w Husynnem

Warto zobaczyć

1. Pałac Suchodolskich w Dorohusku. Pałac wybudowano w 1752 r. na miejscu dawnego dworu obronnego Orzechowskich. W czasie wojny polsko-bolszewickiej pałac został poważnie zniszczony, a następnie odbudowany. Po II wojnie światowej mieściła się w nim szkoła, a obecnie jest siedzibą Gminnego Ośrodka Kultury i Turystyki w Dorohusku. Przed pałacem znajdują się pozostałości starego, XVIII-wiecznego parku z późnobarokową kamienną figurą św. Barbary, grobowcem Barbary Suchodolskiej i mogiłą 10 żołnierzy księcia Józefa Poniatowskiego poległych 18 lipca 1792 r.
2. Kościół parafialny pw. św. Jana Nepomucena w Dorohusku. Kościół powstał w latach 1907-1909 w miejscu, w którym wcześniej stała XVIII-wieczna kaplica rodzinna Suchodolskich. Jest to świątynia neogotycka, trójnawowa, z wieżą wzniesioną na planie kwadratu. W ołtarzu bocznym znajduje się otoczony kultem obraz Matki Bożej datowany na koniec XVI w.
3. Figurę przydrożną św. Jana Nepomucena w Dorohusku.
4. Kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła w Świerżach. Neogotycki, trójnawowy kościół w Świerżach wybudowany został w latach 1905-1909 wg projektu Józefa Piusa Dziekońskiego, z fundacji Marii Oresetti. Warto zwrócić uwagę na obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w ołtarzu głównym, obrazy przedstawiające Jezusa na krzyżu i św. Antoniego w ołtarzach bocznych oraz dwudziestogłosowe organy. Na wieży kościelnej zachował się dzwon z 1668 r.
5. Zespół dworsko-parkowy w Świerżach. Założony został na przełomie XVIII i XIX w. Dwór, poważnie uszkodzony w 1944 r., został po wojnie rozebrany. Park ma charakter romantycznego ogrodu wykorzystującego naturalne ukształtowanie terenu. Do dziś czytelna jest jego kompozycja przestrzenna, a kilka najokazalszych drzew jest pomnikami przyrody.
6. Pomnik poświęcony powstańcom styczniowym, bohaterom bitwy pod Świerżami stoczonej 9 VII 1863 r.
7. Park w Turce Istrowiu z aleją lipową i pomnikowym klonem zycząjnym.
8. Park w Zamieściu, stanowiący otoczenie dawnego dworu, należącego do dóbr Świerże.
9. Rezerwat „Brzeźno” założony w 1973 r. dla ochrony torfowisk węglanowych z rzadkimi gatunkami roślin i ptaków.
10. Rezerwat „Roskosz” założony w 1990 r. leżący na obszarze gmin Dorohusk i Kamień. Na jego terenie występuje wiele rzadkich gatunków roślin i zwierząt, m.in. 47 gatunków roślin naczyniowych wpisanych do „Polskiej czerwonej księgi roślin”, 123 gatunki ptaków oraz 59 gatunków motyli dziennych.
11. Głaz narzutowy – granitognejs w Kolonii Puszeki.

Imprezy cykliczne:

- **Maj** - Festiwal Piosenki Strażackiej w Okopach.
- **Czerwiec** - Noc Świętojańska w Świerżach.
- **Sierpień/wrzesień** - Dożynki Gminne w Dorohusku.

Pałac Suchodolskich w Dorohusku

Kościół w Świerżach

Pomnik powstańców styczniowych w Świerżach

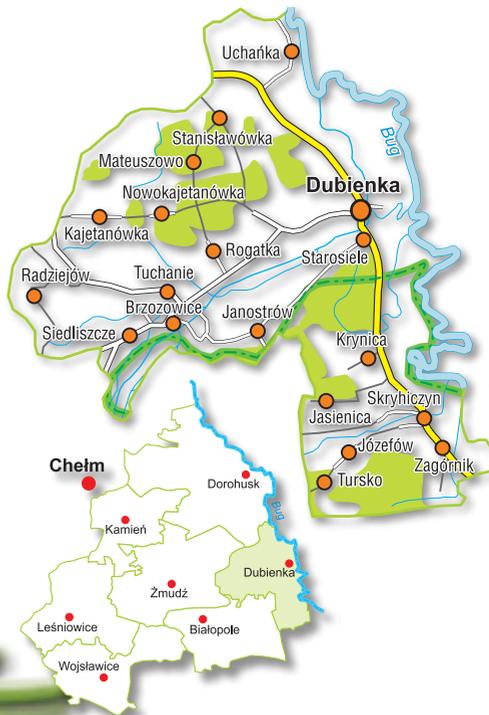

Gmina przytulona jest do Bugu, płynącego dnem nieregularnej doliny o szerokości dochodzącej do 1,5 km, tworząc przy tym piękne łąki, malownicze starorzecza i jeziora. To ona wraz z doliną Wełnianki i pokrytymi lasami niewielkimi wzniesieniami decydują o malowniczości okolic Dubienki – miejscowości historycznej, niegdyś miasta królewskiego i liczącego się ośrodka handlu i rzemiosła.

Pełna zabytków Dubienka i ośrodki wypoczynkowe w Starosielu od lat przyciągają turystów z całego kraju, spragnionych wytchnienia od codziennej gonitwy i zgiełku wielkich miast. Przez teren gminy prowadzą szlaki piesze: „Nadbużański” (czerwony), „Tadeusza Kościuszki” (niebieski) i „Bagien i moczarów” (niebieski), ścieżka przyrodnicza „Starorzecze Bugu” o dł. 5 km oraz rowerowy „Szlak Przyjaźni”.

gmina DUBIENKA

Pomnik w Dubience

Dla turystów:

It Gminny Ośrodek Kultury w Dubience, ul. I Armii Wojska Polskiego 3, 22-145 Dubienka, tel. 82 566 80 67

Gospodarstwo Agroturystyczne Kazimiera i Janusz Kosiński, Krynica 1, 22-145 Dubienka, tel. 82 566 81 15

Gospodarstwo Agroturystyczne Krystyna i Jan Ulanicy, ul. Zatylna 2B, 22-145 Dubienka, tel. 82 566 81 45

Gospodarstwo Agroturystyczne Gabriela Poliwczak, ul. Czerwonego Krzyża 2, tel. 82 566 80 75

Gospodarstwo Agroturystyczne Alferda Mikołajczuk, ul. Chełmska 19, 22-145 Dubienka, tel. 82 566 82 81

Gospodarstwo Agroturystyczne Danuta Burda, ul. Kościelna 23, 22-145 Dubienka, tel. 82 566 80 59

Starorzecze Bugu w Starosielu

Imprezy cykliczne:

- **Styczeń** - Przegląd Pieśni Patriotycznej i Żołnierskiej w Dubience.
- **Maj** - Gminne zawody sportowo-pożarnicze w Starosielu.
- **Czerwiec** - Złot młodzieży w Uchańcu, w rocznicę bitwy Tadeusza Kościuszki pod Dubienką.
Nadbużańskie Biegi Ekologiczne w gminie Dubienka.
Biesiada Świętojańska w Dubience.
- **Lipiec** - Święto Bociana w Dubience.
- **Sierpień** - Dożynki Gminne w Dubience.
- **Wrzesień** - Święto Placka w Dubience.

Kościół w Dubience

Warto zobaczyć

1. Cerkiew prawosławną pw. Świętej Trójcy w Dubience. Cerkiew powstała w latach 1886–1905. Wzniesiono ją z czerwonej cegły. Obecnie nieczynna. Wewnątrz zachowały się fragmenty starych polichromii.
2. Kościół pw. Świętej Trójcy w Dubience wzniesiony w 1885 r. na miejscu wcześniejszej, drewnianej świątyni zniszczonej podczas pożaru w 1836 r. Na cmentarz przykościelny prowadzi interesująca brama-dzwonnica. Do najciekawszych obiektów wewnątrz świątyni należą XVIII-wieczny ołtarz główny z obrazem Najświętszej Maryi Panny oraz kamienna ambona pochodzące z kościoła oo. Bernardynów w Radecku.
3. Ratusz w Dubience wybudowany w latach 1904–1905. Do II wojny światowej znajdował się w nim magistrat, mieszkanie burmistrza i areszt z trzema celami, a od wojny jest siedzibą gminy. Pomimo wielu przeróbek wewnątrz budynku, fasada z ciekawą sztukaterią zachowała swój pierwotny wygląd.

Zawleń w Dubience

4. Pomnik w Dubience. Czołg T-34 ustawiony w centrum Dubienki na granitowym cokole upamiętniający przekroczenie Bugu w lipcu 1944 r. przez główne siły I Armii Wojska Polskiego.
5. Cmentarz wojenny w Józefowie. Pochowani są na nim żołnierze poległych w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. Na cmentarzu znajduje się kamienny obelisk z tablicą pamiątkową.
6. Kopiec Tadeusza Kościuszki w Uchańcu. Kopiec upamiętnia żołnierzy poległych w bitwie pod Dubienką stoczonej 18 lipca 1792 r. przez wojska Tadeusza Kościuszki z Rosjanami. Pierwszy kopiec w tym miejscu powstał w 1915 r., ale uległ zniszczeniu w 1939 r. Po drugiej wojnie kopiec odbudowano, a 24 lipca 1966 r. odsłonięto pomnik wieńczący jego wierzchołek.
7. Kapliczkę przydrożną z figurką św. Stanisława w Kajetanówce.
8. Kapliczkę w Skryhiczynie.
9. Jezioro „Deusze” w Starosielu.

Cerkiew prawosławną w Dubience

Niemal z każdego miejsca w gminie Kamień widać Chełm. Siedzibę gminy od stolicy powiatu dzieli zaledwie kilka kilometrów, więc dla szukających weekendowego lub wakacyjnego odpoczynku mieszkańców Chełma jest ona wymarzonym miejscem. Ale nie tylko dla nich. Malownicze tereny gminy dają możliwość uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, a zalew w Natalinie wypoczynku nad wodą. Ponad połowę powierzchni gminy zajmuje Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu stanowiący otulinę Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Warte poznania są piękne krajobrazowo i bogate przyrodniczo doliny rzek Udal i Krzywólki, leśne kompleksy Wolawiec i Andrzejowa, jak również ciekawe zabytki.

Przez teren gminy prowadzą szlaki piesze: „Bagien i moczarów” (niebieski), „Nadwiślański” (niebieski), „Kredą pisany” – odsłona II (zielony) i odsłona III (niebieski) oraz szlaki rowerowe: Kolonia Kamień – Zalew Husynne, Kolonia Kamień – „Dębowy Las” i „Moczarowa kraina” Chełm – Józefin.

Zalew w Natalinie

gmina KAMIEŃ

Dla turystów:

Ośrodek rekreacyjno-sportowy „Pod wiatrakiem” (m.in. przejażdżki konne), Natalin 20b, tel. 82 567 15 63, 662 272 843
Gospodarstwo Agroturystyczne, Kamień, ul. Hrubieszowska 79

Wiatrak koźlak w Natalinie

Figura św. Tekli w Czerniejowie

Warto zobaczyć

- Kościół pw. św. Michała Archanioła w Kolonii Kamień to dawny zbór ewangelicki z 1881 r., rekoncyliowany w 1947 r. na kościół katolicki. Jest to trzynawowa świątynia w stylu neogotyckim z drewnianym ołtarzem głównym z przedstawieniami Matki Bożej i św. Michała Archanioła na zasuwie. W ołtarzach bocznych, również drewnianych, znajdują się obrazy Przemienienia Pańskiego i św. Antoniego Padewskiego.
- Kościół pw. św. Izydora w Pławanicach. Pierwotnie w tym miejscu stała cerkiew drewniana, a w 1828 r. właściciel Pławanic Klemens Grodzicki ufundował cerkiew murowaną zamienioną na kościół. Obok świątyni stoi bogato dekorowana, drewniana dzwonnica wzniesiona około 1828 r. Na cmentarzu przykościelnym są dwa anonimowe klasycystyczne nagrobki z połowy XIX w.
- Park dworski z XVIII w. w Czerniejowie. Na terenie parku, który zachował się jedynie fragmentarycznie stoi figura św. Tekli.
- Wiatrak koźlak nad zalewem w Natalinie.
- Przydrożną kapliczkę św. Jana Nepomucena z 1904 r. w Natalinie.
- Kapliczkę murowaną z cegły z 1908 r. z figurą św. Antoniego w Mołodutynie.
- Figurę NMP z 1905 r. w Strachosławiu.
- Kurhany w Józefinie, Koczowie, Strachosławiu i Wolawcach.
- Pomnik przyrody, zbiorowisko torfowiskowo-leśne „Wolawce” w Haliczanach.

Kapliczka w Andrzejowie

Dzwonnica w Pławanicach

Kościół w Kolonii Kamień

Imprezy cykliczne:

- Co roku w sierpniu organizowane są Dożynki Gminne w Kamieniu.

gmina LEŚNIOWICE

Kościół w Kumowie

Gmina leży na Wyżynie Lubelskiej, na pograniczu Pagórów Chełmskich charakteryzujących się wzgórzami kredowymi dochodzącymi do 290 m. n.p.m. i Działów Grabowieckich wyróżniających się bardzo bogatą rzeźbą terenu, licznymi lessowymi wąwozami i jarami. Ale cisza, czyste powietrze, liczne źródła i piękne krajobrazy to nie jedyne atuty zachęcające do jej odwiedzenia. Nie sposób nie wspomnieć o ciekawych zabytkach m.in. średniowiecznym grodzisku w Horodysku, szesnastowiecznych fortyfikacjach w Sielcu i wspaniałym klasycystycznym kościele w Kumowie Plebańskim.

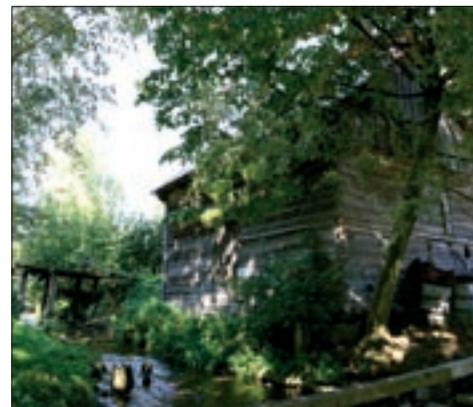
Przez teren gminy prowadzi szlak pieszy „Kredą pisany” – odsłona II (zielony) i odsłona III (niebieski).

Dla turystów:

Zbiornik wodny „Maczuły” w Horodysku – możliwość wędkowania

Dwór w Sielcu

Młyn w Kumowie

Ruiny zamku w Sielcu

Warto zobaczyć

1. Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Kumowie. Już w 1434 r. biskup Jan Biskupiec erygował parafię kumowską. Obecnie istniejący kościół powstał w latach 1821–1824. Jest to murowana, jednonawowa świątynia z dwoma kaplicami, zbudowana w stylu klasycystycznym. Wewnątrz zachowało się pięć ołtarzy z XVII w., dwunastogłosowe organy z postaciami Dawida i dwóch aniołów z 1826 r. oraz późnobarokowa chrzcielnica i ambona regencyjna z 1. poł. XVIII w. W nawie głównej można zobaczyć klasycystyczną polichromię. Na cmentarzu parafialnym znajduje się kaplica grobowa Rzewuskich wybudowana na przełomie XVIII i XIX w. Pochowany jest tu m.in. Hetman Wielki Koronny Waław Rzewuski, zmarły w 1779 r.
2. Młyn w Kumowie. Pierwsze wzmianki o młynie w tej miejscowości sięgają 1777 r. Kolejna informacja pochodzi z 1867 r. W 1920 r. obok rzeki Cebulki wybudowano niewielki młyn razowy. W pobliżu można jeszcze zobaczyć szczątki dawnej tamy spiętrzającej wodę, jak i drewnianego mostu łączącego Kumów Plebański z Kumowem Majorackim.
3. Zespół dworsko-parkowy w Sielcu. Na terenie parku znajdują się pozostałości zamku wybudowanego pod koniec XVI w. przez starostę chełmskiego Mikołaja Uhrowieckiego. Wskutek wybuchu prochu zamek uległ zniszczeniu w 1678 r. Do dziś zachowały się

4. Park podworski z aleją kasztanową w Dębiniu.
5. Kapliczkę św. Anny w Sielcu, przy źródłach, z których woda ma moc uzdrawiającą.
6. Grodzisko średniowieczne w Horodysku.
7. Trzy kurhany w Pliskowie.
8. Pomniki przyrody: dwa jesiony wyniosłe w parku podworskim i wiąz polny w Sielcu oraz dąb szypułkowy o obwodzie 327 cm w Kumowie Majorackim.

Figura z kapliczki św. Jana Nepomucena w Kumowie

Imprezy cykliczne:

- **Kwiecień** - Powiatowy Turniej Szachowy o „Złotą Wieżę” w Leśniowicach.
- **Maj** - Dzień Strażaka w Leśniowicach. Powiatowe Święto Ludowe w Leśniowicach.
- **Sierpień** - Dożynki Gminne w Leśniowicach.

Okolice Huty

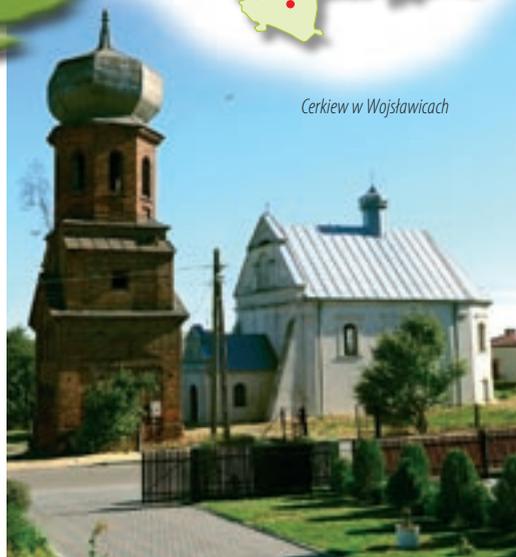
gmina WOJSŁAWICE

Gmina leży na obszarze Działów Grabowieckich będących subregionem Wyżyny Lubelskiej, a charakteryzujących się bogatą rzeźbą terenu i licznymi wąwozami. Wojsławickie „debrzy” osiągają długość do 2 km, przy głębokości od kilku do kilkudziesięciu metrów.

Wojsławice od 1440 r. posiadały prawa miejskie, które jak większość niewielkich miast regionu utraciły w XIX w. Mimo to zachowały klimat miasteczka z rynkiem, ratuszem i charakterystycznymi domami podcieniowymi. Stojące w sąsiedztwie rynku cerkiew, kościół i dawna synagoga przypominają o wielokulturowości miejscowości. Już sama uroda Wojsławic jest wystarczającym powodem, dla którego warto odwiedzić gminę, a piękno jej krajobrazu jest wartością dodaną.

Wojsławice często odwiedzają miłośnicy prozy Andrzeja Pilipiuka, a od 2006 r. corocznie odbywają się tu Dni Jakuba Wędrawycza, ponieważ zarówno pisarz jak i jego bohater są związani z miasteczkiem. Przy wjeździe do Wojsławic stoi 3-metrowa rzeźba przedstawiająca postać Jakuba Wędrawycza na cześć autora i postaci, którą wykreował.

Przez teren gminy prowadzą szlaki piesze „Tadeusza Kościuszki” (niebieski) i „Kreda pisany” – odłona II (zielony) i odłona III (niebieski).

Cerkiew w Wojsławicach

Dla turystów:

Gospodarstwo Agroturystyczne Urszula Tustanowska, Stary Majdan 80, 22-120 Wojsławice, tel. 82 560 79 75, 501 068 239

Gospodarstwo Agroturystyczne „Kozi Raj” Marta i Sławomir Folusz, ul. Krasnostawska 50, 22-120 Wojsławice, tel. 82 566 93 44, 667 997 595

Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom pod lipami” Barbara i Leszek Kowalscy, 22-120 Wojsławice, Czarnożoły 42, tel. 606 936 251, 501 366 679

Gospodarstwo Agroturystyczne „Cmilówka”, Majdan Ostrowski 99, 22-120 Wojsławice, tel. 604 578 908

Izba Ludowa „Wrzeczono” i Galeria „Na Oblakach” w Majdanie Ostrowskim, tel. 505 082 473

Synagoga w Wojsławicach

Witacz w Majdanie Ostrowskim

Domy podcieniowe w Wojsławicach

Pomnik Jakuba Wędrawycza w Wojsławicach

Warto zobaczyć

- Kościół pw. św. Michała Archanioła w Wojsławicach wybudowany w latach 1595-1608 z fundacji Mikołaja Czyżowskiego. Mimo, że świątynia była wielokrotnie niszczona i odbudowywana nie zatraciła pierwotnych renesansowych cech. Przykościelna dzwonnica pochodzi z II połowy XVIII w.
- Cerkiew Kazańskiej Ikony Matki Bożej w Wojsławicach wzniesioną w latach 1771-1774 w stylu barokowym. Jej fundatorką była Marianna z Daniłowiczów. W momencie budowy była to świątynia unicka, a w 1874 r. została zamieniona na prawosławną. Po II wojnie światowej została zamieniona na magazyn. Obecnie wyremontowana, ale liturgia sprawowana jest w niej okazjonalnie.
- Synagogę w Wojsławicach wybudowaną w latach 1890-1894. Podczas II wojny światowej synagoga została zdewastowana przez hitlerowców, a po wojnie była wykorzystywana na magazyn zbożowy. Na początku lat dziewięćdziesiątych, została wyremontowana i przeznaczona na bibliotekę miejską.
- Kościół pw. św. Barbary w Turowcu. Wybudowany w 1832 r. początkowo funkcjonował jako cerkiew greckokatolicka. Po kasacie unii zamieniono ją na cerkiew prawosławną, a w 1919 r. na świątynię rzymskokatolicką. Kościół jest jednonawowy, utrzymany w stylu późnoklasycyistycznym. Posiada XIX-wieczny ołtarz główny z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem z przełomu XVIII i XIX w. i dwa ołtarze boczne z obrazami: św. Barbary i świętych Piotra i Pawła.
- Murwane kapliczki stojące przy wjazdach do Wojsławic, wybudowane w 1762 r. przez Mariannę Potocką: św. Barbary, św. Michała, św. Elżbety, św. Jana Nepomucena i św. Floriana.
- Źródła i „Zamczysko”-grodzisko wczesnośredniowieczne z trzema pierścieniami wałów zwane również „Pohulanką” w Majdanie Nowym.
- Krajobraz Wyżyny Lubelskiej w Starym Majdanie.

Imprezy cykliczne:

- Kwiecień** - Obchody Rocznicy Bitwy o Wojsławice w Wojsławicach. Powiatowy Przegląd Pieśni Powstańczej w Wojsławicach.
- Czerwiec** - Ekumeniczny Festiwal Pieśni Religijnej w Wojsławicach.
- Lipiec** - Dni Jakuba Wędrawycza w Wojsławicach. Impreza rycerska „W kręgu Wojsława” w Wojsławicach.
- Sierpień** - Dożynki Gminne w Wojsławicach. Złot motocyklistów w Majdanie Ostrowskim

Budynek Urzędu Gminy w Żmudzi

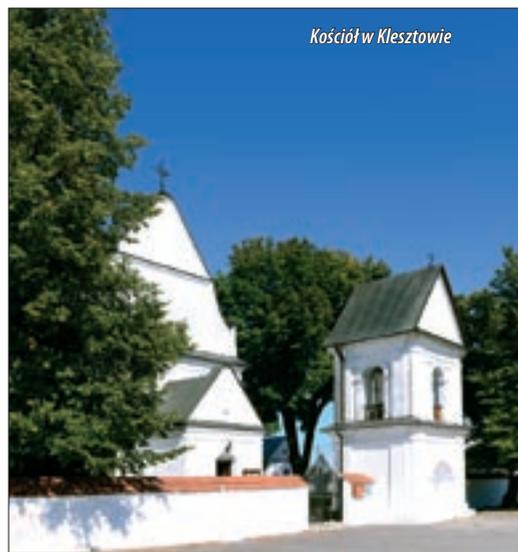

gmina ŻMUDŹ

Dojazd do gminy ułatwia droga nr 844 łącząca Chełm z Hrubieszowem. Okolice Żmudzi są szczególnie interesujące zwłaszcza dla miłośników przyrody. Doliny rzek Krzywólka i Udal oraz rozległe, podmokłe doliny to raj dla dzikiej zwierzyny i ptactwa. Spotkać tu można m.in. żurawie. W rezerwacie przyrody „Żmudź” występuje unikalna roślinność kserotermiczna, a w Bielinie zobaczyć można pomniki przyrody: dąb szypułkowy i lipę drobnolistną.

Na terenie gminy jest 5 zbiorników retencyjnych. Największym z nich jest leżący w północnej części gminy „Dębowy las” o powierzchni 27 ha, przy którym wyznaczono pola namiotowe i plażę. Można tu wędkować. Atrakcyjne położenie, walory przyrodnicze i ciekawe zabytki m.in. kościoły w Klesztowie i Żmudzi oraz pięknie położona kapliczka św. Jana Nepomucena w Dryszczowie, corocznie przyciągają do gminy wielu turystów.

Przez teren gminy prowadzi szlak pieszy „Kredą pisany” – odstona II (zielony) i odstona III (niebieski).

Kościół w Klesztowie

Dla turystów:

Skansen – Etnograficzna Izba Regionalna w Stanisławowie
Zalew „Dębowy Las” w Wołkowie
Zalew „Puszcza” w Puszczy

Drewniana kapliczka św. Jana Nepomucena w Dryszczowie

Warto zobaczyć

- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Klesztowie wybudowany przed 1772 r. jako cerkiew greckokatolicka. W 1875 r. przemianowano ją na cerkiew prawosławną, a od 1920 r. jest świątynią rzymskokatolicką. Kościół jest murowany, jednonawowy, zbudowany w stylu późnobarokowym. Wnętrze pokrywa polichromia wykonana przez Gabriela Sławińskiego z ok. 1772 r. Zachowały się drewniane, malowane iluzjonistycznie ołtarze. W ołtarzu głównym widnieje obraz Matki Boskiej Chełmskiej z 1745 r., w ołtarzach bocznych obrazy św. Łukasza z 2. poł. XVIII w. i Matki Boskiej Częstochowskiej.
- Kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Żmudzi wybudowany około 1753 r., z fundacji Jana Jakuba Zamoyskiego, jako cerkiew greckokatolicka. Jest to drewniana świątynia, konstrukcji zrębowej, z XVIII- i XIX-wiecznym wyposażeniem. W ołtarzu głównym znajduje się ikona Ukrzyżowania z Matką Boską i św. Janem Ewangelistą z 1757 r. W stojącej obok kościoła XVIII-wiecznej drewnianej dzwonnicy o konstrukcji słupowej znajduje się dzwon z 1643 r.

Imprezy cykliczne:

- Corocznie w sierpniu organizowane są Dożynki Gminne w Żmudzi.

- Budynek Urzędu Gminy z 1905 r. i pozostałości zespołu dworskiego i w Żmudzi.
- Młyn wodno-gazowy w Pobołowicach.
- Drewnianą kapliczkę św. Jana Nepomucena z 1857 r. przy źródle i krzyż kamienny z XIX w. w Dryszczowie.
- Kapliczkę św. Jana Nepomucena, murowaną z 1. poł. XIX w. w Puszczy.
- Rezerwat przyrody „Żmudź” koło Żmudzi, powołany dla ochrony unikalnych form erozyjnych zbudowanych ze skał kredowych oraz stanowisk roślin kserotermicznych.
- Pomniki przyrody w Bielinie: dąb szypułkowy o obwodzie pnia 520 cm i lipa drobnolistna o obwodzie pnia 290 cm.

Kościół w Żmudzi

Stowarzyszenie Hrubieszowskie „Lepsze Jutro”
Lokalna Grupa Działania

Pałac w Werbkowicach

Splyw Bugiem

Kościół w Teratynie

Inscenizacja bitwy z 1920 r. pod Stefankowicami

gmina DOŁHOBYCZÓW

Gmina leży w południowej części Kotliny Hrubieszowskiej, a koło Gołębina doptywa do niej Bug, którego główny nurt wyznacza granicę Polski z Ukrainą. W celu ochrony pejzażu gminy powołano Dołhobyczowski Obszar Chronionego Krajobrazu, a jej przyrodniczą atrakcją jest rezerwat „Susłe Wzgórze” w Chochłowie. Bardzo ciekawa jest również historia tego obszaru, a pierwsza wzmianka o Dołhobyczowie pojawiła się już w 1430 roku.

Zwiedzając gminę trzeba zajrzeć na stare cmentarze, zobaczyć pałace w Dołhobyczowie, Gołębiniu i Oszczowie, a przede wszystkim drewniane cerkiewki w Dłużniowie, Chłopiatynie, Liskach, Mycowie i Sulimowie.

Przez gminę prowadzi „Szlak Nadbużański” (czerwony), a w Witkowie jest wyznaczona ścieżka edukacyjna długości ok. 3,5 km.

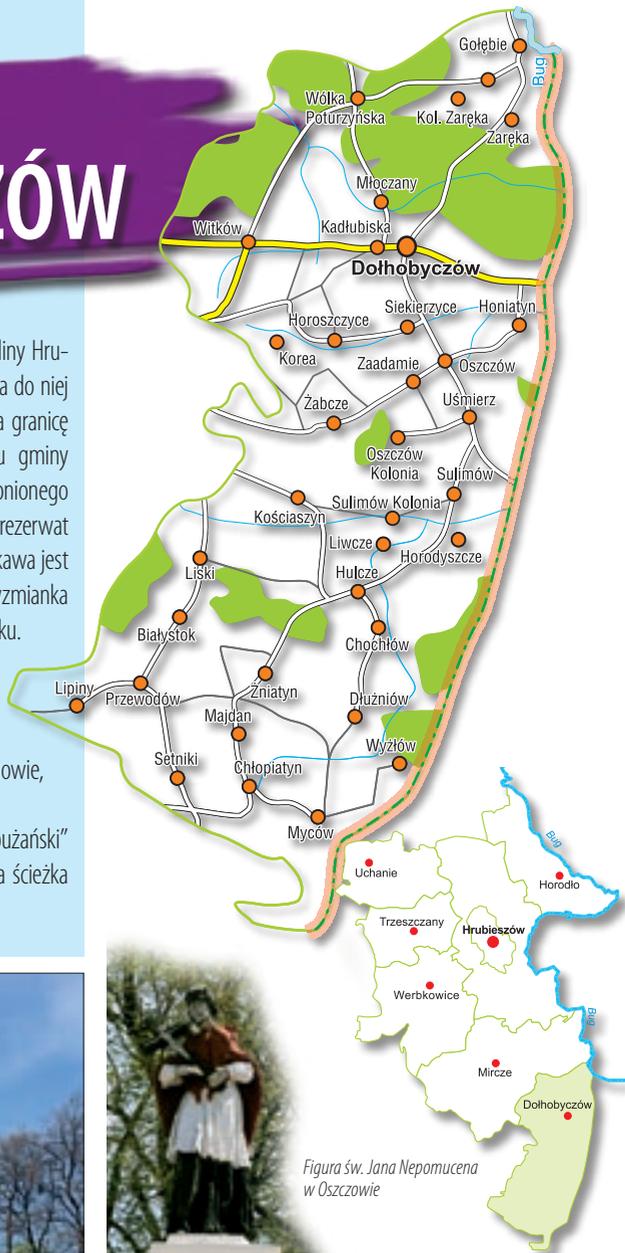

Figura św. Jana Nepomucena w Oszczowie

Dla turystów:

Gospodarstwo Agroturystyczne, ul. Polna 14,
22-540 Dołhobyczów, tel. 507 827 636

Kwaterna Prywatna, ul. Hrubieszowska 27/4,
22-540 Dołhobyczów, tel. 516 687 959

Kwaterna Prywatna, ul. Spółdzielcza 7, 22-540 Dołhobyczów
Restauracja „Bajka”, ul. Spółdzielcza 1, 22-541 Dołhobyczów

Warto zobaczyć

- Kościół pw. Podniesienia Krzyża Świętego w Dłużniowie. Drewniana trójdzielna świątynia, konstrukcji zrębowej, powstała w 1882 r. jako cerkiew prawosławna. Po wojnie zamieniona została na kościół katolicki.
- Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Dołhobyczowie. Ta neogotycka, jednonawowa, świątynia została wybudowana w latach 1911-1914 wg projektu Zenona Kononowicza. Ufundowana przez Świeżawskich, była ich wotum dziękczynnym za udzielenie przez Watykan dyspensy pozwalającej na zawarcie małżeństwa mimo bliskiego pokrewieństwa.
- Cerkiew prawosławną pw. św. Szymona Słupnika w Dołhobyczowie powstałą w latach 1903-1904. Po wojnie gmach użytkowany był przez spółdzielnię „Samopomoc Chłopska”, a następnie stał pusty do czasu remontu przeprowadzonego w latach 2007-2010. Obecnie cerkiew należy do parafii prawosławnej w Hrubieszowie, ale ze względu na niewielką liczbę wiernych nabożeństwa odbywają się nieregularnie.
- Zespół pałacowy w Dołhobyczowie. Klasycystyczny pałac powstał w 1837 r. wg projektu Antonia Corazziego, który przebudował istniejący w tym miejscu parterowy dwór. Pałac należał kolejno do Rastawieckich, Epsteińów i Świeżawskich. Spalony pod koniec wojny, był następnie użytkowany przez miejscowy PGR. Obecnie jest częściowo wyremontowany i stanowi własność prywatną. W skład zespołu wchodzi m.in. neogotycki lamus i spichlerz.
- Kościół pw. Zesłania Ducha Świętego w Chłopiatynie. Jest to świątynia drewniana, orientowana, konstrukcji zrębowej. Wybudowana została w latach 1863-1864, o czym przypomina napis na nadprożu. Początkowo była to cerkiew greckokatolicka, zamieniona w 1875 r. na prawosławną, a po wojnie na kościół katolicki. Do dziś wewnątrz zachowały się stara polichromia i ikonostas.
- Kościół pw. św. Mikołaja w Liskach ufundowany w 1872 r., przez Jana Krzyżanowskiego, jako cerkiew greckokatolicka. Jest to świątynia drewniana o bryle trójdzielnej, halowa, orientowana. We wnętrzu zachowały się polichromie z 1875 r. i ikonostas.

Imprezy cykliczne:

- Kwiecień** - „Kwiatny Bieg” w Dołhobyczowie
- Czerwiec** - Biesiada Wiejska „Pokażemy ci umiemy”
- Lipiec** - Kresowe Spotkania Młodych w Hulczu Święto Kwitnącej Fasoli w Horoszczycach Międzynarodowy Spływ Kajakowy w Gołębiniu
- Wrzesień** - Święto Pieczonego Ziemniaka w Honiatynie Dożynki Gminne w Dołhobyczowie

Przypałacowy lamus w Dołhobyczowie

Kościół w Chłopiatynie

- Kościół św. Michała w Mycowie, dawną cerkiew greckokatolicką wybudowaną w 1859 r. W 1948 r. zamieniona na magazyn miejscowego PGR-u niszczała do przełomu wieków. Wyremontowana, od 2006 r. ponownie służy wiernym, jako kościół filialny parafii rzymskokatolickiej w Żniatynie. Do świątyni przylega stary cmentarz, a wewnątrz zachowała się piękna polichromia.
- Kaplicę grobową Hulimków w Mycowie. To duża, secesyjna budowla wzniesiona w 1900 r. wg projektu lwowskiego architekta Władysława Sadłowskiego.
- Drewniany kościół pw. św. Jana Ewangelisty w Sulimowie - dawną cerkiew greckokatolicką z 1867 r.
- Kościół w Wyżłowie - dawną cerkiew greckokatolicką, murowaną wzniesioną w 1917 r. Obecnie nieużytkowany.
- Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Żniatynie. Tę murowaną, położoną na wzgórzu, późnobarokową świątynię ufundował w 1790 r. Jakub Hadziewicz. Wewnątrz można zobaczyć XVIII-wieczne ołtarze, ambonę i inne elementy wyposażenia oraz epitaflum fundatora kościoła i jego żony.
- Kapliczkę przydrożną w Żniatynie, murowaną, wzniesioną ok. poł. XIX w. z rzeźbą Matki Boskiej.
- Rezerwat faunistyczny „Susłe Wzgórze” koło Chochłowa, powołany dla ochrony susła perełkowanego.

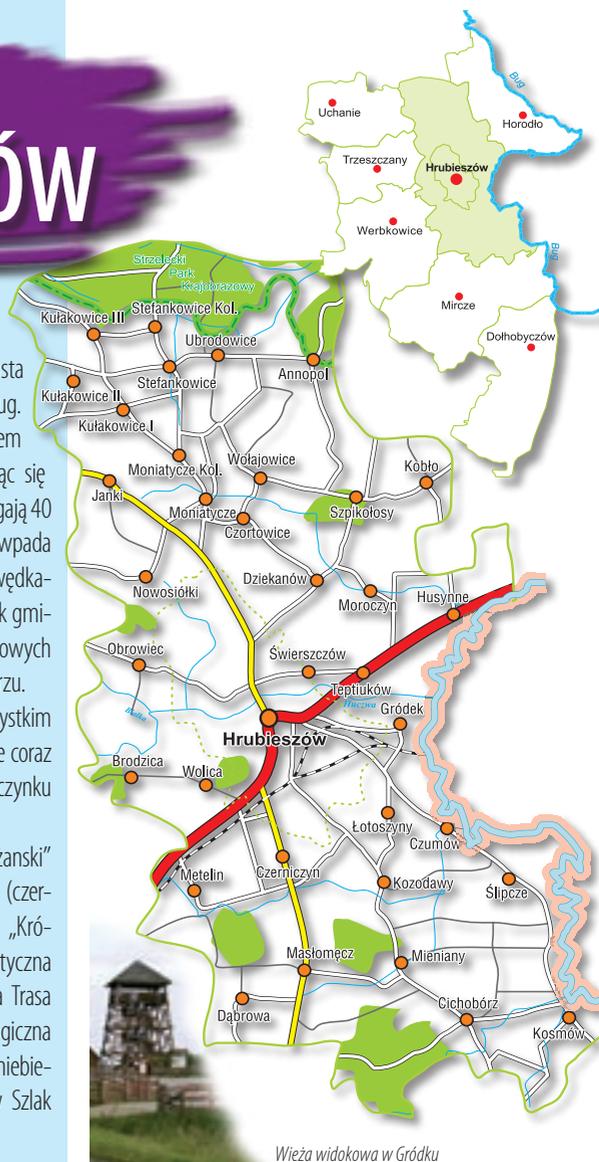
Cerkiew prawosławna w Dołhobyczowie

gmina HRUBIESZÓW

Gmina położona jest wokół Hrubieszowa, najdalej na wschód wysuniętego miasta w Polsce. Jej wschodnią granicą jest Bug. Rzeka raz płynie prostym nurtem, innym razem meandruje na dnie szerokiej doliny, odbijając się o lessowe skarpy, które w okolicach Ślipcza sięgają 40 metrów wysokości. Pod Gródkiem do Bugu wpada Huczwa. Obie rzeki są bardzo lubiane przez wędkarzy i kajakarzy. Do przyrodniczych ciekawostek gminy należą m.in. płaty unikalnych roślin stepowych w Gródku i ogromna kolonia czapli w Cichobórze.

Ale okolice Hrubieszowa to przede wszystkim przebogata historia. Wszystko to powoduje, że coraz więcej osób wybiera gminę na miejsce wypoczynku i uprawiania turystyki.

Przez gminę prowadzi „Szlak Nadbużański” (czerwony), Nadbużański Szlak Rowerowy (czerwony), Ścieżka Historyczno-Przyrodnicza „Królewski Kąt” (niebieska), Lokalna Trasa Turystyczna „Nadbużański Tramp” (żółta), Transgraniczna Trasa Turystyczna - Pętla Nadbużańsko-Archeologiczna (zielona), Pętla Historyczno-Staszicowska (niebieska). Szlak Gocki (niebieski) i Transgraniczny Szlak Turystyczny (znakowany specjalnym logo).

Wieża widokowa w Gródku

Warto zobaczyć

1. Drewniany kościół pw. Matki Boskiej Łaskawej w Szpikołosach. To dawna cerkiew greckokatolicka, wzniesiona w 1801 r. rekoncyliowana w 1919 r.
2. Grodzisko w Gródku, położone w widłach Huczwy i Bugu. Kopiec o wysokości 20 m i majdanie o wymiarach 40x60 m, oddzielony od okolicznych łąk głęboką fosą. W pobliżu znajduje się wzgórze „Horodysko” ze śladami dawnego osadnictwa oraz wczesnośredniowieczny kurhan, zwany „Księżycową Mogiłą”.
3. Pałac w Czumowie wzniesiony przez Pohoreckich w II połowie XIX w. Po wojnie w pałacu mieściła się strażnica WOP, a następnie szkoła. Obecnie obiekt stanowi własność prywatną i adaptowany jest do celów turystyczno-wypoczynkowych.
4. Kościół pw. świętych Piotra i Pawła w Moniatyczach – drewniany wybudowany w 1870 r.
5. Budynki dawnego Towarzystwa Rolniczego Hrubieszowskiego w Dziekanowie – drewnianą rządówkę i kuźnię. Warto też zobaczyć pomnik Stanisława Staszica i kaplicę grobową Grotthusów.
6. Kościół pw. Niepokalanego Serca NMP w Mienianach, klasycystyczny, powstały w wyniku przebudowy XIX-wiecznej kaplicy grobowej rodziny de Magura-Madan.
7. Park podworski w Stefankowicach z XIX w., największe na Zamajszczyźnie skupisko sosny czarnej. Co roku na terenie parku odbywa się rekonstrukcja bitwy pod Stefankowicami z 1920 r.

Imprezy cykliczne:

- **Styczeń** – Przegląd Zespołów Śpiewaczych Ziemi Hrubieszowskiej
- **Maj** – Regionalne Obchody Staszicowskie w Dziekanowie „Królewski Jarmark Nadbużański” – Dni Samorządowca w Lasku Czumowskim
- **Lipiec** – Hrubieszowska Biesiada Kół Gospodyń Wiejskich „Biesiada Błotna” „Biesiada Archeologiczna” w Masłomęczu

„Biesiada Archeologiczna” w Masłomęczu

Kościół w Szpikołosach

Pałac w Czumowie

Dla turystów:

- It.** Transgraniczne Centrum Informacji Turystycznej w Hrubieszowie, 22-500 Hrubieszów, ul. B. Prusa 8, tel. 84 696 21 90
- Gminny Ośrodek Kultury w Wołajowicach, tel. 84 698 14 86
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Lipianówka”, Grzegorz Lipian, Dąbrowa 51, 22-500 Hrubieszów, tel. 84 691 10 23
- Gospodarstwo Agroturystyczne Gabriela i Jan Tomczakowie, Dąbrowa 19, 22-500 Hrubieszów, tel. 846911030
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Zielony Zakątek” Elżbieta i Robert Micowie, Husynne 16, 22-500 Hrubieszów, tel. 846951747, 513281849
- Gospodarstwo Agroturystyczne „EB” Barbara Podóź, Masłomęcz 2, 22-500 Hrubieszów, tel. 514084966, 795777596
- Gospodarstwo Agroturystyczne Zofia i Henryk Szlendakowie, Ślipcze 15, 22-500 Hrubieszów, tel. 846911174, 500067138
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Wołynka” Jadwiga i Jan Padkowsky, Ślipcze 32, 22-500 Hrubieszów, tel. 607819925, 663779525
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Bugiem” Barbara Macheta, Kosmów 116, 22-500 Hrubieszów, tel. 503138158, 504174610
- Gościniec Agroturystyczny „Królewski kąt” Marian Pawlak, Czumów 16, 22-500 Hrubieszów, tel. 84 676 26 93, 505 999 488
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Na kresowym szlaku” Marek Kurys, Teptuików 102, 22-500 Hrubieszów, tel. 723 613 692
- Gospodarstwo Agroturystyczne Stanisław Stasiuk, Obrowiec 60A, 22-500 Hrubieszów, tel. 84 694 15 36
- Wieża widokowa w Gródku, z której można obejrzeć panoramę okolic Gródka, w tym malowniczą dolinę Bugu
- Chata gocka w Masłomęczu (tel. 691 758 911) – rekonstrukcja chaty z IV w. n.e., z kopiami przedmiotów z epoki. W chacie organizowane są pokazy życia codziennego Gotów, a grupa wojów gockich organizuje pokazy walk
- „Wioska Strachów” w Moroczynie, tel. 508 220 856, 515 752 573

Kaplica św. Mikołaja w Kryłowie-Kolonii

gmina MIRCZE

Gmina Mircze jest jedną z największych w województwie lubelskim. Jej wschodnią granicę wyznacza Bug, a na zachodzie sięga okolic Tyssowic. Uroczę krajobrazu i łagodne wzgórza skłaniają do jej odwiedzenia, a dobra sieć dróg zachęca zwłaszcza do turystyki rowerowej.

Najciekawsza pod względem przyrodniczym jest wschodnia część gminy leżąca w granicach Dołhobyczowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Wiosną Bug tworzy tu malownicze rozlewiska, nad którymi spotkać można m.in.: bobry, jenoty, orliki krzykliwe, żurawie, czaple białe i siwe, żółwie błotne i salamandry plamiste.

Gmina ma ciekawą, a zarazem burzliwą historię, która spowodowała ogromne spustoszenie w jej dziedzictwie kulturowym, o którego bogactwie świadczą m.in. pozostałości zamku, pałacu i klasztoru w Kryłowie, dawne parki dworskie i ciekawe świątynie.

Przez gminę prowadzą szlaki piesze: „Szlak Nadbużański (czerwony) i „Szlak Gocki” (niebieski).

Dla turystów:

„Turystyka pod strzechą”, Kryłów, ul. Krótka, 22-530 Mircze, tel. 606 857 117, www.kajakibug.pl

Dom Weselny „Jaśko”, ul. Kryłowska 17, 22-530 Mircze, tel. 514 516 564, 510 635 607, www.jasko-mircze.pl

Zajazd „Dworek”, ul. Hrubieszowska 16, 22-530 Mircze, tel. 84 65 10 315, 606 746 342, www.zajazd-dworek.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Domek na Zielonej” Lucyna Szczur, Kryłów, ul. Zielona 6, 22-530 Mircze, tel. 84 65 19 890, 785 390 069, www.krylow.net.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne Danuta Rosołowska, Kolonia Kryłów 2, 22-530 Mircze, tel. 84 65 19 834

Gospodarstwo Agroturystyczne Dominik Warchał, Małków 2, tel. 693 551 653

Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Strugą” Ewelina i Radosław Macheta, Prehoryle 112, 22-530 Mircze, tel. 663 383 845, 661 760 066, www.agroturystyka.krylow.eu

Gospodarstwo Agroturystyczne, Kazimierz Martyniuk, Prehoryle 38, 22-530 Mircze, tel. 84 65 19 835, 722 331 762

Gospodarstwo Agroturystyczne Alina Przykaza, Wereszyn 45, 22-530 Mircze, tel. 84 65 19 755

Gospodarstwo Agroturystyczne Anna Szewczuk Wronowice, 22-530 Mircze

Warto zobaczyć

1. Ruiny zamku w Kryłowie. W 1497 r., na wyspie na Bugu, w miejscu drewnianej warowni Mikołaj Tęczyński rozpoczął budowę zamku murowanego. Dokończył ją Jan Tęczyński w pierwszej połowie XVI w., a w około 1585 r. zamek rozbudował Jan Ostroróg. Do dziś pozostały po nim jedynie malownicze ruiny. Budowla została zniszczona przez najazdy Kozaków, Tatarów, Szwedów i niestabilny grunt na jakim została wzniesiona. Obecnie należy do największych atrakcji turystycznych Kotliny Hrubieszowskiej.
2. Bramę parkową w Kryłowie, z domkiem odźwiernego, prowadzącą do parku założonego w 1820 r. przez ówczesnego właściciela Kryłowa Józefa Chrzanowskiego. Stojący w nim pałac Niemcy zniszczyli w czasie II wojny światowej, pozostały po nim jedynie oficyna i oranżeria.
3. Kapliczkę św. Mikołaja z wilkiem i cudownym źródłem w Kryłowie-Kolonii.
4. Kościół pw. MB Królowej Polski w Modryniu. Fundatorką wzniesionej w 1740 r. świątyni była Rozalia Wilga. Pierwotnie była to cerkiew unicka, od 1870 r. cerkiew prawosławna, zamknięta w 1920 r., a od 1977 r. kościół rzymskokatolicki. Świątynia jest murowana, o niebanalnej architekturze, kopulastym dachu z wieżyczką nad kwadratową nawą i trójbocznym prezbiterium.
5. Kościół pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Mirczu. To dawna cerkiew greckokatolicka, ufundowana w 1814 r. przez Wincenego Rulikowskiego. Po zniesieniu unii zamieniona na cerkiew prawosławną, a od 1918 r. kościół rzymskokatolicki.
6. Zabytkowe budynki drewniane z XIX w. w Mirczu: dawną gminę (obecnie biblioteka), dawny areszt gminny (obecnie zakład fryzjerski) i dawną szkołę.
7. Dawny park dworski w Szychowicach założony w II połowie XVIII w.
8. Kościół pw. św. Stanisława Biskupa w Wiszniowie, drewniany, wzniesiony w 1850 r. jako cerkiew greckokatolicka.

Imprezy cykliczne:

- **Marzec** - Targi Twórców Ludowych i Sztuki Kulinarnej w Mirczu
- **Lipiec** - Piknik Historyczny w Kryłowie
Święto Suma w Prehorylem
Europejskie Dni Dobrosąsiedztwa w Kryłowie

Kościół w Modryniu

Dawna gmina w Mirczu

Kościół w Wiszniowie

Ruiny zamku w Kryłowie

gmina TRZESZCZANY

Dla turystów:
 Kwatery Prywatna „Zielone Zaczysze”,
 Nielew 324, 22-554 Trzuszczany,
 tel. + 48 515 310 323
 Pub „Tequila” w Nielew,
 tel. 505 694 962
Ambona w kościele w Trzuszczanach

Malownicza i pagórkowata Gmina Trzuszczany leży na terenie Działów Grabowieckich. Pierwsza wzmianka o Trzuszczanach pochodzi z 1468 r., ale historia osadnictwa na tym obszarze jest znacznie dłuższa i sięga neolitu. Przypominają o niej kurhany w Trzuszczanach, Józefinie i Korytnie. Do najciekawszych zabytków należą: usytuowany na szczycie wzgórza, dominujący nad okolicą kościół i położony w rozległym parku pałac w Trzuszczanach, pozostałości parku z dworem oraz dawna cukrownia z domami pracowników i parkiem w Nielew oraz rozrzucone po gminie malownicze, przyrodne kapliczki.

Uroczę krajobrazy i ciekawe zabytki to największe atuty turystyczne gminy, a najlepszym sposobem zwiedzania jest rower pozwalający dotrzeć do każdego jej zakątka.

Warto zobaczyć

1. Dawną cukrownię w Nielew. Cukrownia wybudowana przez Świeżawskich w 1898 r. działała do 1934 r. W czasie II wojny światowej w budynkach po cukrowni Niemcy uruchomili przetwórstwo warzyw dla potrzeb wojska. W 1950 r. utworzono w niej wytwórnię win, a w 1968 r. przetwórnio owoców i warzyw. Ten profil produkcji utrzymywany jest do chwili obecnej. W pobliżu fabryki stoi kilka zabytkowych budynków mieszkalnych i gospodarczych wybudowanych na początku XX w. dla dyrektora i pracowników cukrowni.
2. Zespół dworski w Nielew – XIX-wieczny murowany dwór z oficyną stojący w otoczeniu pozostałości parku.
3. Dwór w Mołodiatyczach. Dwukondygnacyjny dwór wybudowali tuż przed wojną Wanda i Jan Mierzejewscy. Do 1960 r. mieściła się w nim szkoła, a obecnie stoi wśród pól zniszczony i opuszczony.
4. Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia NMP w Trzuszczanach. Położony na dominującym nad okolicą wzgórzu jest najprawdopodobniej czwartym z kolei kościołem wybudowanym w tym miejscu. Powstał w latach 1913–1924 wg projektu architekta Stefana Szyllera. Jest to budowla neogotycka i neogotyckie jest również całe wyposażenie świątyni. Architektowi i gospodarzom kościoła udało się stworzyć i utrzymać do chwili obecnej wyjątkowo piękną harmonię łączącą architekturę świątyni i jej wyposażenie. W ołtarzu głównym kościoła można zobaczyć figury przedstawiające Trójcę Świętą, a w kaplicy ołtarz z rzeźbą Chrystusa Króla i obrazem św. Franciszka z Asyżu.
5. Zespół pałacowo-parkowy w Trzuszczanach, w skład którego wchodzi: klasycystyczny pałac Bełżeckich z 1. poł. XIX w., oficyna, spichlerz, stajnie i budynek mieszkalny, usytuowane w rozległym parku angielskim.

Park w Nielew

Dwór w Mołodiatyczach

Stary cmentarz w Nielew

Imprezy cykliczne:

- **Czerwiec** – Piknik rodzinny w Nielew
- **Sierpień** – Dożynki Gminne w Trzuszczanach Biesiada Bogucicka w Bogucicach
- **Wrzesień** – Święto pieczonego ziemniaka w Nielew
- **Listopad** – Jesienny konkurs recytatorski w Nielew.

Jeden z domów pracowników d. Cukrowni Nielew

Kaplica w Odleciajce

gmina UCHANIE

Gmina Uchanie położona jest na wzgórzach Działów Grabowieckich. Szczególnie malownicza jest jej południowa część, czyli okolice Białowód, Glinisk, Pielak i Rozkoszówki. Ciekawostką przyrodniczą jest rezerwat faunistyczny „Gliniska”.

Odwiedzając gminę koniecznie trzeba zobaczyć Uchanie i dziesiątki niezwykle malowniczych, drewnianych domów z gankami położonych wzdłuż ulic, a przede wszystkim wspaniałe renesansowe kościoły z fantastycznymi nagrobkami Uchańskich. Warto też obejrzeć dawne dwory w Białowodach, Dąbrowie i Bokini, cerkiew w Teratynie oraz pamiątki po założonym przez Stanisława Staszica Towarzystwie Rolniczym Hrubieszowskim w Jarosławcu.

Kaplica św. Jana Nepomucena w Uchaniach

Dla turystów:

- Gospodarstwo Agroturystyczne Lucyna i Zenon Charczukowie, ul. Partyzantów 33, 22-510 Uchanie, tel. 84 657 72 15
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Kości raj”, ul. Krasnostawska 50, 22-510 Uchanie, tel. 825669344, 667997595

Drewniana zabudowa Uchań

Warto zobaczyć

- Dwór „Władzin” w Bokinii który należał do rodziców świątowej sławy architekta profesora Stefana Du Chateau.
- Zajazd w Jarosławcu, klasycystyczny, wzniesiony w latach 1820-30 przez Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie. Obecnie mieści się w nim filia GOK i GBP w Uchaniach.
- Kościół pw. św. Stanisława Biskupa w Teratynie. Świątynię wybudowano w latach 1875-80 jako cerkiew prawosławną, a w 1947 r. oddano ją katolikom. W bryle budowli dominują dwie wieże zwieńczone kopułami. W ołtarzu głównym można zobaczyć obraz MB Pocieszenia datowany na XVII lub XVIII w. pochodzący z kościoła w Zaturcach w Diecezji Łuckiej.
- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Uchaniach, należący do najcenniejszych renesansowych świątyń w Polsce. Ufundowany został przez prymasa Jakuba Uchańskiego i jego brata Arnulfa w połowie XVI w., a konsekrowany w 1574 r. W latach 1603-1635 kościół został przebudowany. Wtedy m.in. po obu stronach prezbiterium dostawiono dwie kaplice, a ich kopuły udekorowano stiukami w stylu renesansu lubelskiego. Do środka prowadzą

- bagato dekorowane portale. Wnętrze świątyni uderza jednolitością późnorenansowego wystroju architektonicznego. Uwagę przykuwają zwłaszcza dwa wspaniałe renesansowe nagrobki: Anny i Pawła Uchańskich oraz Arnulfa i Stanisława Uchańskich wykonane z kamienia pińczowskiego i alabastru.
5. Rezerwat faunistyczny „Gliniska” w Gliniskach o powierzchni 34 ha, w którym występuje tchórz stepowy, łaska, łasica oraz kolonie susła perełkowanego.

Kościół w Uchaniach

Imprezy cykliczne:

- **Maj** - Gminne obchody „Dni Staszicowskich” w Jarosławcu
- **Lipiec** - Blok imprez „Lato czeka”
- **Sierpień** - Powiatowy Przegląd Piosenki Żołnierskiej i Partyzanckiej w Teratynie

Kotorów - Matka Boża Kryńska

Zagroda Gotów w Kotorowie

Dla turystów:

- Pensjonat Magnolia, Gozdów 164, 22-550 Werbkowice, tel. 507 183 113, 512 019 776
- Kwatery Symeona Zinkiewicz, ul. Buczyńskiego 5, 22-550 Werbkowice, tel. 662 083 626, 696 426 538
- Gospodarstwo Agroturystyczne Danuta Bednarczuk, ul. Kopernika, 22-550 Werbkowice, tel. 517 940 740
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Bocianim Gniazdem”, Konopne 25, 22-550 Werbkowice, tel. 84 657 28 04, 696 261 884
- Restauracja „Nadhuczwianka”, ul. Zamojska 6, 22-550 Werbkowice, tel. 84 657 20 87
- Barek Gastronomiczny „Smakosz”, ul. Piłsudskiego 1, 22-550 Werbkowice, tel. 84 657 33 91
- Kotorowska Zagroda Gotów w Kotorowie
- Przystań kajakowa na Huczwie w Kotorowie, tel. 655 682 026
- Amfiteatr wraz z terenem parkowym w Werbkowicach

Dożynki Gminne w Werbkowicach

Warto zobaczyć

1. Kapliczkę nad źródłem w Kotorowie położoną na skraju lasu, w uroczysku „Krynki”. Wybudowana została w 1863 r. Wewnątrz znajduje się drewniana figura Matki Bożej z Dzieciątkiem, którą miejscowi nazywają Matką Bożą Kryńską lub Krynecką, od lokalizacji kaplicy na krynicy, z której woda ma właściwości uzdrawiające.
2. Pałac w Werbkowicach. Prawdopodobnie wznosił go na początku XIX w. Adam Szydłowski. Na przełomie XIX i XX w. pałac został rozbudowany otrzymując obecną bryłę. Ostatnimi jego właścicielami byli Rulikowsy, a w 1946 r. został upaństwowiony na mocy reformy rolnej. Obecnie mieści się w nim Rolniczy Zakład Doświadczalny Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.
3. Kościół pw. św. Michała Archanioła w Werbkowicach. Tę drewnianą świątynię, stojącą w otoczeniu starych drzew, ufundował w 1864 r. Antoni Szydłowski. Pierwotnie była to cerkiew greckokatolicka, zamieniona w 1875 r. na prawosławną, a w 1918 r. rekoncyliowana na kościół rzymskokatolicki.
4. Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Terebiniu to dawna cerkiew greckokatolicka pw. św. Eliasza Proroka, wzniesiona w 1779 r., zamieniona ok. 1875 r. na cerkiew prawosławną. Od lat międzywojennych świątynia użytkowana jest jako kościół rzymskokatolicki, z tym, że w czasie II wojny światowej

na krótko ponownie była w rękach prawosławnych. Świątynia jest drewniana, orientowana, trójdzielna z charakterystycznymi trzema kopułami.

5. Monaster Opieki Matki Bożej w Turkowicach. Kult ikony Matki Bożej w Turkowicach sięga XIV w. Żeński klasztor prawosławny powstał w 1903 roku. Działały przy nim: seminarium nauczycielskie, dom ludowy, apteka, szpital i szkoła gospodarcza. W 1918 r. został zlikwidowany, a na jego miejscu utworzono m.in. sierociniec i Technikum Rolnicze, zamknięte w 2012 roku. W 2008 r. turkowicki monaster reaktywowano w zaadoptowanym na ten cel dawnym domu ludowym.

Kościół w Terebiniu

Pałac w Werbkowicach

Imprezy cykliczne:

- **Luty** - Spotkania kabaretowe w Werbkowicach
- **Maj** - Międzypowiatowy Festiwal Młodzieżowej Piosenki Religijnej Międzypowiatowy Festiwal Pieśni i Piosenki Maryjnej
- **Czerwiec** - Wojewódzki Festiwal Kapel Ulicznych i Podwórkowych
- **Lipiec** - Dni Werbkowic
- **Wrzesień** - Dożynki Gminne
- **Listopad** - Międzypowiatowy Festiwal Zespołów Śpiewaczych

Gmina ma bardzo dogodne połączenie drogowe i kolejowe z Hrubieszowem, Zamościem i resztą kraju. Większość jej obszaru leży w Kotlinie Hrubieszowskiej, natomiast północna część na Wyżynie Lubelskiej. Przecina ją Huczwa, bardzo lubiana przez wędkarzy i coraz bardziej ceniona przez kajakarzy. Żyzne gleby sprzyjały osadnictwu, stąd historia gminy jest długa i bogata. Najstarsze ślady pobytu człowieka sięgają początków neolitu, a pierwsza wzmianka o Werbkowicach pochodzi już z 1394 r. Odwiedzając gminę warto zobaczyć zespół pałacowy w Werbkowicach, prawosławny monaster w Turkowicach, drewniane cerkwie w Werbkowicach i Terebiniu oraz skorzystać z leczącej mocy wody ze źródła w Kotorowie.

Lokalna Grupa Działania „Nasze Roztocze”

Splyw Wieprzem

Nordic walking w Krasnobrodzie

Na konnym szlaku

Rajd rowerowy na Roztoczu

gmina ADAMÓW

Gmina położona jest na wzgórzach północnej części Rostotcza Środkowego, po obu stronach drogi łączącej Zamość z Józefowem i Krasnobrodem. Około 40% jej powierzchni stanowią lasy. Część z nich wchodzi w skład Rostotczańskiego Parku Narodowego i Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego. Atrakcyjności gminie dodaje malownicza dolina rzeki Wieprz oraz pięknie położony zalew na Jacynce. Dużą popularnością cieszą się stoki Stacji Narciarskiej w Jacni, gdzie zimą szusują setki narciarzy.

Gmina Adamów ma ciekawą historię. W czasie II wojny światowej już od 1939 r. była terenem działań wojennych. 30 grudnia 1942 r. pod Wojdą miała miejsce pierwsza duża bitwa partyzancka w Polsce, a w lipcu 1944 r. krwawy bój pod Jacnią stoczyły niemieckie i radzieckie wojska pancerne.

Dla turystów:

Ośrodek Wypoczynkowy i Stacja Narciarska „Jacnia”, Jacnia 142, 22-442 Adamów, tel. 513 759 592, 84 535 96 66, www.jacnia.pl

Ośrodek Wczasowy „Sosnowa Polana”, Kaczórki 118, 22-440 Krasnobród, tel. 505 200 805, www.sosnowakaczorki.pl

Gościniec „Pod Akacjami”, Adamów 8 f, 22-442 Adamów tel. 84 627 28 82

Kwaterna Agroturystyczna i spływy kajakowe „J Zbysia”, Zbigniew Teterycz, Bondyryz 112A, 22-442 Adamów, tel. 886 254 792

Kwaterna Agroturystyczna i spływy kajakowe „Przystań” Mariusz Pryk, Bondyryz 126, 22-442 Adamów, tel. 608 850 371

Gospodarstwo Agroturystyczne „Ranczo Madejówka”, Suchowola Kolonia 91, 22-442 Adamów, tel. 604 085 731

Gospodarstwo Agroturystyczne „Na początku” Maria i Mirosław Sak, Bondyryz 139 a, 22-442 Adamów, tel. 788 201 235

Gospodarstwo Agroturystyczne Agnieszka Kostrubiec, Szewnia Dolna 104, 22-442 Adamów, tel. 514 009 176

Ferma strusi afrykańskich i kwaterna agroturystyczna, Barbara i Tadeusz Prusińscy, Szewnia Górna 35, 22-442 Adamów, tel. 84 641 40 15, 504 028 412, www.strusieafrykańskie.pl

Restauracja „Chata rybaka” przy Ośrodku Hodowli Ryb Łososiowatych, Bondyryz 9a, 22-442 Bondyryz, tel. 602 779 245

Stacja narciarska w Jacni

Ferma strusi w Szewni Górnej

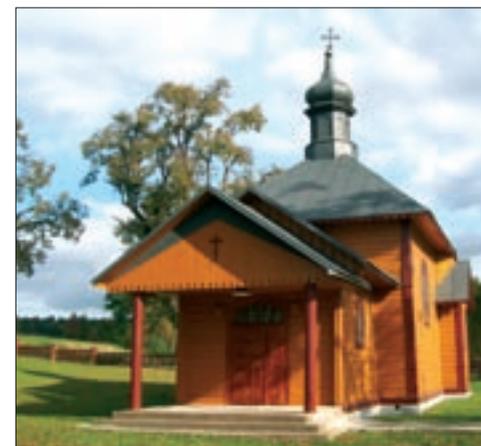
Warto zobaczyć

1. Drewniany kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Szewni Dolnej – dawną cerkiew prawosławną z 1905 r., którą w późniejszym czasie zamieniono na kościół katolicki.
2. Drewniany kościół pw. Stanisława Biskupa w Potoczku wybudowany w 1870 r. jako cerkiew prawosławną, zamieniony w 1919 r. na kościół katolicki.
3. Kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Suchowoli wzniesiony w latach 1934–1938 w miejscu cerkwi z 1564 r., zniszczony podczas walk w 1939 r. i odbudowany po wojnie.
4. Drewniany młyn wodny na rzece Wieprz w Bondyryzu wybudowany na początku XX w. Obecnie przy młynie prowadzona jest hodowla pstrągów.
5. Pomniki pod Wojdą i w Szewni Dolnej wzniesione w celu upamiętnienia walk partyzanckich toczonych z niemieckim okupantem na Zamojszczyźnie podczas II wojny światowej.
6. Lasy Rostotczańskiego Parku Narodowego zajmujące zachodnią część gminy.

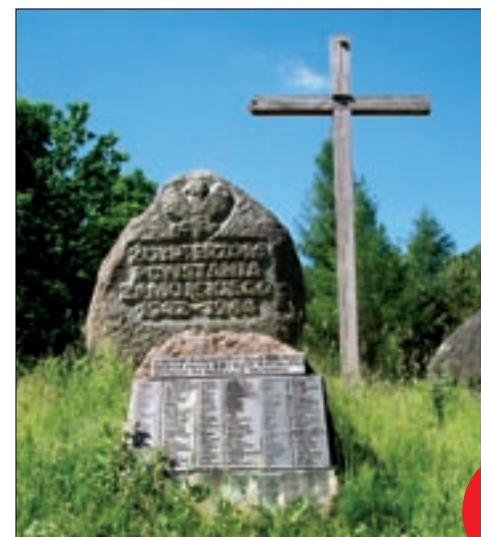
Imprezy cykliczne:

- **Czerwiec** – Noc Świętojańska w Jacni
- **Wrzesień** – Gminne Święto Plonów

Pomnik w Szewni Dolnej

Kościół w Szewni Dolnej

gmina JÓZEFÓW

o atrakcyjności i zróżnicowaniu krajobrazu gminy Józefów decydują lasy Puszczy Solskiej ciągnące się w jej południowej części i szachownica pól pokrywająca wzgórza Roztocza leżące na północ od Józefowa. To prawdopodobnie jedyna gmina w Europie mająca w swych granicach trzy parki: jeden narodowy (Roztoczański Park Narodowy) i dwa krajowe (Krasnobrodzki i Puszczy Solskiej).

Józefów założony został w 1725 r. jako centrum przemysłowe Ordynacji Zamojskiej. Do II wojny światowej znaczną część jego mieszkańców stanowili Żydzi, o czym przypomina dawna synagoga i kirkut. W okresie wojny w okolicznych lasach operowały bardzo silne oddziały partyzanckie, przez co Niemcy niejednokrotnie tracili kontrolę nad miasteczkiem. Obecnie Józefów liczy ok. 2,5 tys. mieszkańców i z roku na rok odwiedza go coraz więcej turystów. Przyciągają ich tu malownicze kamieniołomy, pięknie położony zalew oraz liczne trasy rowerowe, dzięki którym Józefów zyskał miano „Rowerowej Stolicy Roztocza”.

Dla turystów:

It Geoturystyczny Pawilon Wystawowy, Józefów, ul. Kościuski 37, czynny w godz. 8.00-15.00, tel. 84 687 96 69

Ośrodek Wypoczynkowy „Roztocze”, (sezonowy IV-X), Józefów, ul. Kościuski 126, tel. 84 687 80 86, 503 063 315, 604 321 074

Pokoje Gościnne MOK (w dawnej synagodze), Józefów, ul. Krótka 10, tel. 84 687 81 22

Stacja Wędkarska PZW, Józefów, ul. Kościuski 130 (nad zalewem), tel. 697 215 218

Schronisko PTSM (sezonowe V-X), Józefów, ul. Broniewskiego 14, tel. 84 687 80 16, 662 192 331

Leśniczówka Hamernia, Hamernia 103, tel. 84 687 80 11

Schronisko PTSM kat. III przy S.P. (sezonowe V-X), Górecko Stare 75, tel. 84 687 92 33, 84 687 82 38

Schronisko Młodzieżowe przy starej szkole (sezonowe V-X), Górecko Stare 31 a, tel. 84 687 92 07

Karczma „Nad Szumem”, Górecko Kościelne 40, tel. 84 641 72 72, 84 687 93 02, 602 299 851, 606 242 916

Bar „Knieja”, Plac Wyzwolenia 19, tel. 84 687 89 30

Bar „Imperium”, ul. Krótka 1, tel. 512 363 683

Muzeum Etnograficzne w Górecku Kościelnym przy kościele św. Stanisława Biskupa. Czynne na życzenie, tel. 84 687 80 45

Zalew w Józefowie z rowerami wodnymi, zjeżdżalnią i boiskiem do siatkówki plażowej

Plenerowe siłownię w Józefowie: ul. Źródlanej (z parkiem linowym i trialem rowerowym) i przy ul. Górniczej (ze ścianą wspinaczkową)

Izba Leśna w Florianie, czynna od maja do września w soboty i niedziele od 10.00 do 17.00, tel. 84 687 22 86 wew. 322

Kamieniołom i wieża widokowa w Józefowie

Warto zobaczyć

1. Dawny rynek (Plac Wyzwolenia) z ratuszem, pomnikiem poświęconym bohaterom powstania styczniowego i II wojny światowej, rzeźbami powstałymi podczas organizowanych w mieście plenerów i fontanną z figurami przedstawiającymi zwierzęta występujące w okolicznych lasach.
2. Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z 1866 r., dwuwieżowy, neobarokowy, ufundowany przez Tomasza Stanisława Zamoyskiego.
3. Dawną synagogę z przełomu XVIII i XIX w., zniszczoną w czasie wojny, wyremontowaną w latach 90. XX w. Obecnie mieści się w niej biblioteka.
4. Kirkut, jeden z najlepiej zachowanych cmentarzy żydowskich w Polsce. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1762 r.
5. Kamieniołom Babia Dolina znajdujący się na wzgórzu dzielącym Józefów od Puszczy Solskiej. Wskutek prowadzonej przez setki lat eksploatacji powstał głęboki, skalny wąwóz. Nad kamieniołomem stoi prawie dwudziestometrowa wieża widokowa.
6. Sanktuarium św. Stanisława Biskupa w Górecku Kościelnym - modrzewiowy kościół z 1768 r. ufundowany przez Jana Jakuba Zamoyskiego. Niedaleko kościoła stoją dwie drewniane kaplice, które łączą aleją potężnych, kilkusetletnich dębów.

7. Skałki na wzgórzu „Kamień” koło Stanisławowa - pomnik przyrody nieożywionej. Do skałek prowadzi ścieżka dydaktyczna zaczynająca się przy skrzyżowaniu w Stanisławowie (1,3 km).
8. Rezerwat przyrody „Czartowe Pole” koło Hamerni - malowniczy przełom rzeki Sopot, nad którą stoją ruiny XVIII-wiecznej piarni.
9. Floriankę - małą osadę w lasach RPN, a w niej m.in. hodowla koników polskich, wiele ciekawych drzew i Izbę Leśną mieszczącą się w leśniczówce z 1830 r., w której odtworzono kancelarię leśniczego, kuchnię i sypialnię z lat 30. XX w.

Fontanna w Józefowie

Zalew w Józefowie

Imprezy cykliczne:

- **Czerwiec** - Konkurs Piosenki Turystycznej w Józefowie
  - Rajd Rowerowy Szlakiem Geoturystycznym
- **Sierpień** - Festiwal Kultury Ekologicznej w Józefowie
  - Rowerowy „EKORajd”
  - Festiwal Pieśni Maryjnej w Górecku Kościelnym
  - Dożynki Gminne w Józefowie
- **Październik** - Rajd Rowerowy „Złota jesień z Radiem Lublin na Roztoczu”

Dla turystów:

It Punkt Informacji Turystycznej, ul. Tomaszowska 25, tel. 84 534 28 42, Krasnobrodzkie Stowarzyszenie Turystyczne, Krasnobród, ul. 3. Maja 26, tel. 84 660 71 77, www.krasnobrod.info.pl, www.agroturystyka.pl/krasnobrodzkie

O.W. „Natura”, Krasnobród, ul. Zamojska 23, tel. 84 660 77 42

Centum Szkolenia i Rekreacji Krasnobród, ul. Kościuszki 73, tel. 84 660 70 50, 84 660 70 92, www.krasnobrod.biz.pl

Ośrodek rekreacyjno-wypoczynkowy „U Buzunów”, Krasnobród, ul. Lelewela 60, tel. 604 486 332

Ośrodek Wypoczynkowy „Jolanta”, Krasnobród, ul. Wczasowa 3, tel. 84 660 75 93

Ośrodek Wypoczynkowy „Marta”, ul. Lelewela 14, tel. 84 660 75 48, 606 672 662

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy „Hubal – Tourist”, Krasnobród, ul. Wczasowa 38, tel. 84 660 72 23

Ośrodek Wypoczynkowy „Pszczeliniec”, Tadeusz Wszola, ul. Wczasowa 23, tel. 84 660 70 58, 606 896 136

Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy „Leśny Raj”, ul. Sikorskiego 40, tel. 84 660 70 71, 601 190 155

Gościniec Celina, ul. Cicha 13, tel./fax 84 660 71 82, tel. 609 479 028

Zespół domków wypoczynkowych „Jezyk”, (sezonowy), ul. Młyńska 2 (nad zalewem), tel. 84 660 71 01, 601 072 119

Ośrodek „Zacisze”, ul. Sikorskiego 40, tel. 609 22 13 03

Pensjonat „Staś”, ul. Leśna 2, tel. 84 660 70 75, 600 320 992

Wypożyczalnia i serwis rowerów, ul. 3. Maja 55 a, tel. 510 651 409

Spływy kajakowe – „Fan”, Kaczórk 17 k. Bondyrza, tel. 504 464 964

Spływy kajakowe – Kazimierz Fila, Hutki 117, tel. 664 477 297

Ośrodek Hippiczno-Rekreacyjny „Bretania”, Nowa Wieś 72 k. Krasnobrodu, tel. 84 660 79 32, 601 690 757

Muzeum Wsi Krasnobrodzkiej, Wystawa Wieńców Dożynkowych, Muzeum Sztuki Sakralnej i Ptaszarnia przy Sanktuarium Maryjnym w Krasnobrodzie, ul. Tomaszowska 18

Ścieżka Edukacyjna „Dinozaury – Krasnobród”, ul. Św. Rocha, tel. 604 906 533

Park Linowy w Krasnobrodzie (nad zalewem), tel. 607 944 472

Galeria „Szur”, tel. 696 817 079, 606 366 270

Galeria rzeźby w Majdanie Wielkim, tel. 500 180 268

gmina KRASNOBRÓD

Gmina leży w sercu Rostocza Środkowego, wśród niezwykle malowniczych wzgórz i lasów Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego. Przecina ją szeroka dolina rzeki Wieprz.

Historia Krasnobrodu sięga XVI w. Niemal od początku miasto słynęło z walorów zdrowotnych tutejszych wód i złóż borowiny. Od 2002 r. liczące ok. 3 tys. mieszkańców miasteczko posiada status uzdrowiska. Oprócz pięknych okolic i walorów zdrowotnych Krasnobrodu turystów przyciągają: zalew z piaszczystymi plażami, zjeżdżalnią, basenami, bulwarami i wypożyczalniami sprzętu pływającego, Sanktuarium Maryjne ze słynną kaplicą „Na wodzie” oraz malowniczo położona kaplica Św. Rocha.

Sanktuarium Maryjne w Krasnobrodzie

Warto zobaczyć

1. Sanktuarium Maryjne - barokowy kościół z lat 1690-1699, ufundowany przez Marię Kazimierę Sobieską, będący darem królowej za zdrowie odzyskane przed cudownym obrazem Matki Boskiej Krasnobrodzkiej.
2. Kaplicę „Na wodzie”. Według tradycji w tym miejscu Matka Boska ukazała się Jakubowi Ruszczykowi, dając początek kultowi Matki Boskiej Krasnobrodzkiej. Pod kaplicą biją liczne źródła, a woda z nich ma moc uzdrawiającą.
3. Pomnik na cmentarzu parafialnym, upamiętniający powstańców styczniowych poległych 24 marca 1863 r. podczas bitwy w uroczysku św. Rocha.
4. Dwór Tarnowskich wybudowany pod koniec XVII w. i wielokrotnie przebudowywany. Od 1950 r. w zespole dworskim mieści się sanatorium.
5. Kaplicę św. Rocha wybudowana w 1935 r. przez ostatniego właściciela majątku Krasnobród, Kazimierza Fudakowskiego. Obraz w ołtarzu przedstawia patrona kaplicy, tradycyjnie w towarzystwie psa. Dostojny las bukowy rosnący na wzgórzu nad kaplicą to rezerwat przyrody „Św. Roch”.
6. Kapliczkę w Szurze umocowaną na pomnikowej sośnie, dzieło miejscowego artysty Mundka Tyrki.
7. Basztę widokową w Krasnobrodzie wzniesioną nad kamieniołomem, z której można obejrzeć panoramę miasta i okolic.

Sanatorium w Krasnobrodzie

Kaplica Św. Rocha

Imprezy cykliczne:

- **Maj** - Majówka Rostoczańska w Krasnobrodzie
- **Lipiec i sierpień** - Letnie Międzynarodowe Koncerty Organowe w Krasnobrodzie
- **Sierpień** - Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „Per arte ad astra” w Krasnobrodzie - Jarmark Turystyczny w Krasnobrodzie
- **Wrzesień** - Dożynki Diecezjalne w Krasnobrodzie.

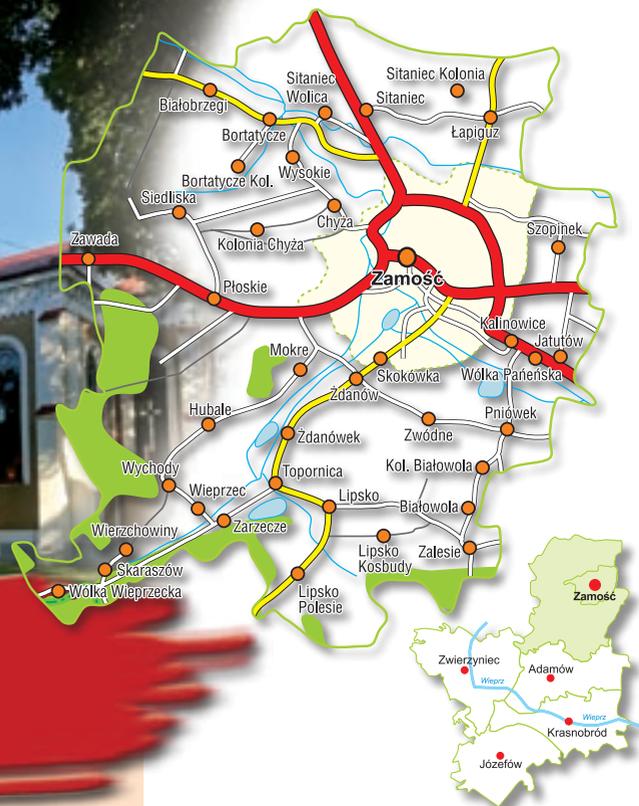
Kościół w Sitańcu

gmina ZAMOŚĆ

www.gminazamosc.pl

Gmina Zamość zajmuje tereny położone wokół Zamościa. Na południu opiera się o wzgórze Roztocza, na północy sięga Działów Grabowieckich ale większość jej obszaru leży w Padole Zamojskim. Rozległe pradoliny rzek Łabuńki, Topornicy i Czarnego Potoku rozdzielają wzgórza wznoszące się na ok. 50 m, z których rozciągają się rozległe kilkunastokilometrowe panoramy.

Gmina ma bardzo ciekawą historię, która od XVI w. nierozwalnie wiąże się z funkcjonowaniem zamojskiej twierdzy i Ordynacji Zamojskiej. Spośród starych wsi wspomnianych już w XV-wiecznych kronikach, gdzie zobaczyć można tradycyjne budownictwo drewniane, zabytkowe kapliczki i figury przydrożne. W miejscowości Wysokie warto odwiedzić Regionalną Izbę Pamięci w której zgromadzone są sprzęty gospodarstwa domowego i narzędzia rolnicze przybliżające tradycje polskiej wsi.

Dla turystów:

- It Ośrodek Promocji Turystyki i Sportu Gminy Zamość, ul. Peowiaków 92, 22-400 Zamość, tel. 84 627 00 83
- „Artis” – Hotel & SPA**** Sitańcu 1, tel. 84 677 22 00, 84 616 62 62
- Hotel „Wojto”****, Wólka Panieńska 21 d, tel. 84 616 71 65
- Gościniec „Magnat”, Kalinowice 187, tel./fax 84 616 70 20, 84 616 72 01
- Motel Eden-Inn, Płoskie 402, tel. 84 641 10 10, 662 589 694
- Zajazd „Na Błoniach”, Sitańcu 243 a, 22-400 Zamość, tel. 84 616 69 40
- Pokoje gościnne „Chata Magnata”, Zarzecze 64, Zamość, tel. 671 36 46
- Agroturystyka Henryk Jakubczak, Sitańcu Kol. 113A, tel. 84 616 68 33
- Agroturystyka „Przy źródleku”, Wierchowiny, tel. 664 726 878
- Gosp. Agroturystyczne „Nad stawem” Wierchowiny 19, tel. 500 674 924
- Agroturystyka „Dar”, Szopinek 96, 22-400 Zamość, tel. 506 108 186
- Pokoje Gościnne „Tribeca”, Wólka Panieńska 21c, tel. 504 052 713
- Karczma „Pod Lasem”, Mokre 30In, 22-400 Zamość, tel. 509 212 541
- Regionalna Izba Pamięci, Wysokie 84, 22-400 Zamość, udostępniana na życzenie, tel. 84 616 63 50;
- Aeroklub Ziemi Zamojskiej, Lotnisko w Mokrem, Mokre 115, 22-400 Zamość, tel./fax 84 616 92 59, www.aeroklubzamosc.pl
- Stadnina Koni Małopolskich „Tarka”, Wólka Wieprzecka, tel. 606 365 434 – nauka jazdy konnej, rajdy w terenie, jazdy bryczką
- Stajnia „Rozalia”, Wólka Wieprzecka, tel. 84 639 43 50, 504 036 219 – nauka jazdy konnej, przejażdżki bryczką, rajdy konne

Regionalna Izba Pamięci w Wysokiem

Imprezy cykliczne:

- **Kwiecień** – „Dzień Muzealnika” – Izba Regionalna w Wysokiem k. Zamościa;
- **Sierpień** – „Kresowe Spotkania Miłośników Konia Orientalnego”, Stadnina Koni Małopolskich „Tarka” w Wólce Wieprzeckiej;
- **Wrzesień** – Dożynki Gminy Zamość.

Figura św. Jana Nepomucena w Pniówku

Warto zobaczyć

1. Neogotycki kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła ufundowany przez Maurycego Zamoyskiego, wybudowany w latach 1907-1917. Nieopodal znajduje się barokowa dzwonnica starożytnego kościoła z figurą Wniebowzięcia NMP.
2. Kaplicę św. Romana w Lipsku Polesiu wybudowaną w 1906 r. u stóp wzniesienia zwanego Łysą Górą. W miejscu tym bije źródło, które według przekazów posiada właściwości lecznicze. W pierwszą niedzielę po 9 sierpnia odbywają się plenerowe uroczystości odpustowe.
3. Neogotycką kaplicę św. Antoniego w Mokrem.
4. Regionalną Izbę Pamięci w Wysokiem utworzoną w 2005 r. Znajduje się w niej ponad 400 eksponatów dokumentujących tradycję i kulturę zamojskiej wsi.
5. Rezerwat przyrody: „Hubale” z ostoją susza perełkowanego i „Wieprzec” obejmujący 32 ha podmokłych łąk w pobliżu wsi Wieprzec i Wychody z unikalną roślinnością torfowiskową.
6. Panoramę Zamościa i Roztocza z Białej Góry k. Żdanowa.

Pokazy na lotnisku w Mokrem

Dla turystów:

It Ośrodek Edukacyjno-Muzealny RPN, ul. Plażowa 3, tel. 84 687 20 66, tel./fax 84 687 22 86, e-mail: rpmuzeum@pro.onet.pl

Zwierzyniecki Ośrodek Kultury i Rekreacji, ul. Słowackiego 2, tel. 84 687 26 60, e-mail: zokir@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie Kwaterodawców Miasta i Gminy Zwierzyniec, Zwierzyniec, ul. Słowackiego 2, tel. 668 840 003, www.agroturystyzwierzyniec.pl

Pokoje gościnne „Przedpole”, Zwierzyniec, Marek Marcola, ul. 2 Lutego 16, tel. 84 687 22 97, 600 367 785

Pensjonat „Gajówka”, Wywłoczka 154, k. Panasówki, tel. 604 658 165

O.W. „Anna”, Zwierzyniec, ul. Dębowa 1, tel. 84 687 25 90

Zajazd „Zacisze”, Zwierzyniec, ul. Rudka 5 b, tel./fax 84 687 23 06

O. W. „Czar Roztocza”, Zwierzyniec, ul. Rudka 5 d, tel. 84 643 92 23

Dom Wczasowy „Ustronie”, Zwierzyniec, ul. Rudka 73, tel. 84 687 24 29

Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Rys” przy ZSDiOŚ im. J. Zamojskiego, Zwierzyniec, ul. Browarna 1, tel. 84 687 23 66, 84 687 20 20

Camping „Echo”, (sezonowy), ul. Biłgorajska 3, tel. 84 687 23 14

Karczma „Młyn”, ul. Wachniewskiej 1 a, tel. 84 687 25 27

Rest. „Sonata”, ul. Biłgorajska 3, tel./fax 84 687 51 51

Wypożyczalnia rowerów „Rys”, ul. Browarna 1, tel. 84 687 23 66

Wypożyczalnia rowerów ZOKiR, ul. Słowackiego 2, tel. 84 687 26 60

Wypożyczalnia rowerów, ul. 1. Maja 22, tel. 601 507 306

Spywy kajakowe PHU „Pagaj” Jan Czochra, Zwierzyniec, ul. Jasna 1a/6, tel. 501 057 933, 666 912 766

Spywy kajakowe PHU „Relaks” Mariusz Szymański, Zwierzyniec, ul. 2. Lutego 12, tel. 84 687 22 03, 609 471 538

Spywy kajakowe „Agroturystyka na górze”, Mirosław Rudy, Obroc 116, tel. 885 604 286

Skansen „Zagroda Guciów”, Guciów 19 (k. Zwierzynica), tel. 84 660 89 00. Czynnny 1 IV-30 X, 9.00-19.00

Kąpieliska — staw „Echo” położony wśród lasów RPN i zalew „Rudka”

gmina ZWIERZYNIEC

Gmina leży po obu stronach doliny rzeki Wieprz. Znaczną część jej obszaru pokrywają lasy i wzgórza Roztoczańskiego Parku Narodowego. Zwierzyniec prawa miejskie otrzymał dopiero w 1990 r., ale jego historia sięga XVI stulecia. Wtedy Jan Zamojski wybudował tu dwór i utworzył zwierzyniec myśliwski, w którym znalazły się m.in. żubry, łosie i dzikie konie — tarpany. W XIX wieku Zwierzyniec stał się centrum przemysłowym a później również administracyjnym ordynacji. Już na przełomie XIX i XX w. był modną osadą letniskową a dzisiaj jest najczęściej odwiedzaną miejscowością na Roztoczu. Turystów przyciągają zarówno uroda i zabytki miasteczka, jak też wspaniała przyroda jego okolic. Nie bez powodu Zwierzyniec nazywany jest „Perłą Roztocza”.

Warto zobaczyć

- Kościół „Na wodzie” pw. św. Jana Nepomucena w Zwierzyniu wybudowany w latach 1741 – 1747 według projektu Jana Columbiana na wyspie śródmiejskiego stawu. Wnętrze kościoła zdobią polichromie Łukasza Smuglewicza z 1749 r.
- Biura Zarządu Ordynacji Zamojskiej – klasycystyczny gmach wybudowany na początku XIXw. Obecnie mieści się w nim Zespół Szkół Drzewnych i Ochrony Środowiska.
- Pomnik upamiętniający zwalczenie szarańczy z 1711 r. znajdujący się w Parku Środowiskowym.
- Browar ordynacki z 1806 r.
- Willę plenipotenta Ordynacji Zamojskiej – obszerną, bogato zdobioną drewnianą rezydencję powstałą w 1890 r. Obecnie mieści się w niej dyrekcja Roztoczańskiego Parku Narodowego.
- Ośrodek Edukacyjno-Muzealny RPN w którym znajduje się m.in. ekspozycja poświęcona przyrodzie parku oraz punkt informacji turystycznej.
- Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Zwierzyniu z 1980 r. i stojący w pobliżu pomnik upamiętniający więźniów znajdującego się w tym miejscu w latach 1941 – 1944 obozu dla jeńców wojennych i ludności z wysiedlanych wsi Zamojszczyzny.
- „Zwierzyniczek” – park utworzony w 2012 r. poprzez odtworzenie historycznego układu wodno-pałacowego z czasów Ordynacji Zamojskiej.
- Roztoczański Park Narodowy obejmujący ochroną najcenniejsze fragmenty lasów Roztocza. Można go zwiedzać wyznaczonymi szlakami i ścieżkami poznawczymi, z których kilka zaczyna się w Zwierzyniu m.in. piesza do rezerwatu „Bukowa Góra” i rowerowa do Florianki, na trasie której można zobaczyć koniki polskie pasące się na groblach stawów „Echo”.

Imprezy cykliczne:

- **Czerwiec** – Przegląd Młodzieżowych Orkiestr Dętych w Zwierzyniu
- **Lipiec** – Zamojskie Dni Folkloru w Zwierzyniu – Dni Zwierzynica
- **Sierpień** – Letnia Akademia Filmowa w Zwierzyniu – Lubelskie Spotkania z Tradycją i Kulturą Łowiecką w Zwierzyniu

Koniki polskie w Roztoczańskim Parku Narodowym

Skansen „Zagroda Guciów” w Guciowie

Park „Zwierzyniczek” w Zwierzyniu

Kościół „Na wodzie” w Zwierzyniu

Szlaki i ścieżki turystyczne

Kotlina Hrubieszowska i Polesie

Szlaki piesze

Szlak **Kredą pisany** – odsłona II (zielony): Chełm – Kol. Kamień – Pławanie – Barbarówka – Michałówka – Turka – Dorohusk – Świerże – Chniszów – Chełm;

Szlak **Kredą pisany** – odsłona III (niebieski): Chełm: Kumów – Leśniowice – Wojsławice – Turowiec – Bušno – Maziarnia Strzelecka – rez. Siedliszcze – Dubienka – Stanisławów – Żmudź – Natalin – Kamień – Chełm;

Szlak pieszy **Bagien i moczarów** (niebieski, dł. 52 km): Dorohusk – Turka – Rezerwat „Roskosz” – Brzeżno – Rezerwat torfowiskowy „Brzeżno” – Gotówka – Stańków – Chełm;

Szlak **Tadeusza Kościuszki** (niebieski, dł. 120 km): Uchańka PKS (kopiec Kościuszki) – Dubienka – Starosiele – Krynica – Maziarnia Strzelecka – Raciborowice – Kurmanów – Bušno – Jarosławiec – Uchance – Wojsławice – Majdan Nowy – Bończa – Krasnystaw PKS;

Szlak **Urszulin – Wojsławice** (zielony, dł. 102 km) Urszulin – Cyków – Horodyszcze – Chełm – Uher – Sielec – Kumów Plebański – Wojsławice;

Transgraniczna Trasa Turystyczna (dł. 80 km składająca się z dwóch pętli):

pętla **nadbużańsko-archeologiczna** (zn. zielone): Gródek – Czumów – Ślipcze – Kosmów – Cichobórz – Masłomęcz – Czerniczyn – Gródek.

pętla **historyczno-staszycowska** (zn. niebieskie): Gródek – Husynne – Moroczyn – Szpikołosy – Dziekanów – Teptiuków – Gródek;

Szlak **Nadbużański** (czerwony, dł. 324 km): Kózki – Janów Podlaski – Terespol – Jabłeczna – Włodawa – Hniszów – Świerże – Dorohusk – Husynne – Kolemczyce – Uchańka – Dubienka – Starosiele – Skryhiczyn – Horodło – Wieniawka – Rogalin – Husynne – Moroczyn – Dziekanów – Hrubieszów;

Szlak **Gocki** (niebieski, dł. 23,5 km): Masłomęcz – Kosmów – Cichobórz – Kol. Kryłów – Kryłów.

Ścieżki spacerowe i dydaktyczne

Lokalna Trasa Turystyczna **Nadbużański Tramp** (żółta, dł. 3 km): Ślipcze – przełom Bugu, gm. Hrubieszów;

Ścieżka Historyczno-Przyrodnicza **Królewski Kąt** (niebieska, dł. 7 km): Gródek – Czumów gm. Hrubieszów;

Ścieżka dydaktyczna **Witków** (dł. 3,5 km) prowadzi lasami w okolicach Witkowa, gm. Dołhobyczów;

Ścieżka przyrodnicza **Lasy Strzeleckie** (dł. 6 km) prowadzi lasami w okolicach Maziarni Strzeleckiej, gm. Białaopole;

Ścieżka przyrodnicza **Starorzecze Bugu** (dł. 5 km) prowadzi doliną Bugu w okolicach Starosiela, gm. Dubienka;

Ścieżka „**Spacerkiem po okolicach Sielca**” prowadzi po okolicach Sielca, gm. Leśniowice.

Szlaki rowerowe

„**Nadbużański Szlak Rowerowy**” (czerwony, dł. 288 km): Janów Podlaski – Jabłeczna – Włodawa – Świerże – Wólka Okopska – Dorohusk – Turka – Uchańka – Dubienka – Jasienica – Maziarnia Strzelecka – Szpikołosy – Dziekanów – Gródek – Hrubieszów;

Szlak rowerowy „**Kolonia Kamień – Zalew Husynne**” (długość 19 km): Kamień – Pławanie – Husynne;

Szlak rowerowy „**Kolonia Kamień – Dębowy Las**” (dł. 35 km);

Zielona rowerowa trasa turystyczna (dł. 25 km): Hrubieszów – Gródek – Czumów – Kozodawy – Czerniczyn – Hrubieszów;

Niebieska rowerowa trasa turystyczna (dł. 50 km): Hrubieszów – Gródek – Czumów – Ślipcze – Kryłów – Małków – Mieniany – Masłomęcz – Hrubieszów;

Czarna rowerowa trasa turystyczna (dł. 70 km): Hrubieszów – Masłomęcz – Mircze – Adelina – Tyszowce – Malice – Werbkowice – Gozdów – Brodzica – Hrubieszów;

Czerwona rowerowa trasa turystyczna (dł. 80 km): Hrubieszów – Mieniany – Cichobórz – Kosmów – Kryłów – Małków – Mircze – Stara Wieś – Mołożów – Nabróz – Tyszowce – Czermno – Wronowice – Malice – Łysa Góra – Werbkowice – Wilków – Podhorce – Leopoldów – Nieledeu – Obrowiec – Hrubieszów.

Roztocze

Szlaki piesze

Szlak **Krawędziowy** (czerwony, dł. 54 km): Zwierzyniec PKP – Florianka – Górecko Kościelne – Józefów – rezerwat „Czartowe Pole” – Susiec PKP;

Szlak **Partyzancki** (czerwony, dł. 53 km): Szperówka – Szczepieszyn – Krasnobród – Zaboreczno – Krynice;

Szlak **Im. Aleksandry Wachniewskiej** (zielony, dł. 67 km): Zwierzyniec – Skaraszów – Szewnia Dolna – Bondyryz – Senderki – Górecko Kościelne – Terespol Kukielki – Florianka;

Szlak **Im. Władysławy Podobińskiej** (zielony, dł. 56 km): Zamość PKP – Skokówka – Lipsko – Lipsko Kosobudy – Suchowola – Krasnobród – Szur – Wapielnia – Łasochy – Kunki – Susiec PKP;

Szlak **Ziemi Józefowskiej** (zielony, dł. 43 km): Józefów – Fryszarka – Osuchy – rez. „Czartowe Pole” – Długi Kąt PKP;

Szlak **Łącznikowy Józefów – Potok Senderki** (czarny, dł. 10 km): Józefów – Majdan Nepryski – Szopowe – Górnik – Potok Senderki;

Szlak **Centralny** (niebieski, dł. 143 km): Szastarka – Zwierzyniec – Senderki – Wapielnia – Bełzec – Lubyca Królewska – Horyniec-Zdrój;

Szlak **Wzgórzami Roztocza** (niebieski, dł. 21,5 km): Krasnobród Podzamek – Grabnik – Suchowola – Szewnia Dolna;

Szlak **Łącznikowy Zwierzyniec – Lipowiec** (czarny, dł. ok. 10 km): Zwierzyniec – Dąbrowa – Lipowiec;

Szlak **Łącznikowy Józefów – Potok Senderki** (czarny, dł. 8,5 km): Józefów – Majdan Nepryski – Szopowe – Górnik – Potok Senderki;

Szlak **Łącznikowy Nowiny – Krasnobród** (czarny, dł. 15 km): Nowiny – Majdan Sopocki – Stara Ciotusza – Krasnobród.

Ścieżki spacerowe i dydaktyczne

Ścieżka **Na Bukową Górę** (zielona, dł. 5,6 km): Zwierzyniec OE-M RPN – Bukowa Góra – Sochy – Zwierzyniec;

Ścieżka **Na Piaseczną Górę** (żółta, dł. 3,2 km): Zwierzyniec (ul. Szkolna) – Piaseczna Góra – Pomnik Pamięci Poległych Leśników – stawy Echo;

Ścieżka **historyczno-przyrodnicza Do Wojdy** (czerwona, długości 4 km): Wólka Wieprzecka II PKS – Szewnia Dolna – Wojda;

Ścieżka **Po wydmie do stawów Echo** (niebieska, dł. 1,7 km): OE-M RPN – platforma widokowa na stawach Echo;

Ścieżka **Do stawów Echo** (zielona, dł. 5,6 km): Zwierzyniec OE-M RPN – Bukowa Góra – Sochy – Zwierzyniec;

Ścieżka **historyczno-przyrodnicza Na Wzgórze Polak** (czerwona, dł. 2,1 km): parking przy szosie Zwierzyniec-Biłgoraj – Wzgórze Polak;

Ścieżka **Aleją Aleksandry Wachniewskiej** (zielona, dł. 0,7 km): Zwierzyniec, parking przy ul. A. Wachniewskiej – kładka na Świerzcu – OE-M RPN;

Ścieżka **Dendrologiczna we Floriance** (zielona, dł. 1 km);

Ścieżka **Krajobrazowa we Floriance** (czerwona, dł. 1,2 km);

Ścieżka **Na Tartaczną Górę** (niebieska, dł. 9,4 km): Zwierzyniec – Rudka – Tartaczna Góra – Borek – Zwierzyniec;

Ścieżka **Do sztolni w Senderkach** (niebieska, dł. 2 km): Senderki (leśniczówka) – Potok-Senderki;

Ścieżka **W rezerwacie Szum** (niebieska, dł. 1,6 km): Górecko Kościelne – rez. Szum;

Ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna **Czartowe Pole** (niebieska, dł. 1,3 km): Rezerwat Czartowe Pole;

Ścieżka przyrodnicza **Przez rezerwat Święty Roch** (niebieska,

dł. 14 km): Krasnobród Podklasztor – kaplica św. Rocha – Krasnobród – Podzamek – Nowa Wieś – Krasnobród;

Ścieżka **Krasnobrodzkie wąwozy** (czerwona, dł. 5 km): Krasnobród (Energetyk) – rez. św. Roch – Krasnobród (stadion);

Ścieżka spacerowa **Do Szuru** (żółta, dł. 5 km): Krasnobród Podklasztor – Borki – Szur.

Szlaki rowerowe

Centralny Szlak Rowerowy Roztocza (czerwony, dł. 259 km): Kraśnik PKP – Szastarka PKP – Batorz – Goraj – Szczepieszyn – Topólca – Zwierzyniec – Sochy – Terespol – Górecko Stare – Jezioro Tarnowski – Józefów – Hamernia – Susiec – Bełzec – Hrebenne – Rawa Ruska – Lwów;

Trasa rowerowa Gminy Zamość (czerwona, dł. 41 km): Płoskie – Mokre – Hubale – Wychody – Skaraszów – Wólka Wieprzecka – Wierzchowiny – Zarzecze – Lipsko-Polesie – Lipsko – Lipsko Kosobudy – Białowola – Pniówek – Zwódne – Skokówka;

Trasa rowerowa Do Florianki (żółta, dł. 13 km): Zwierzyniec (OE-M RPN) – Florianka – Górecko Stare;

Trasa rowerowa Ziemi Józefowskiej (zielona, dł. 42,5 km): Józefów – Fryszarka – Błudek – rez. „Czartowe Pole” – Nowiny – Majdan Sopocki – Stanisławów – Górecko Stare – Górecko Kościelne – Tarnowola – Józefów;

Szlak rowerowy Czarna Perła (czarny, dł. 125 km): Janów Lubelski – Frampol – Gorajec-Zagroble – Kawęczynek – Topólca – Żurawnica – Zwierzyniec – Szczepieszyn – Rozłopy – Sąsiadka – Mokrelipie – Radecznicza – Teodorówka – Frampol;

Roztoczański Szlak Rowerowy (niebieski, 45,7 km): Zwierzyniec – Guciów – Bondyryz – Krasnobród – Róża – Majdan Sopocki.

Szlaki kajakowe

Szlak **Hutki-Bondyryz-Guciów** (ok. 10 km, szlak trudny z kilkoma przenoskami);

Szlak **Obroc-Zwierzyniec-Szczepieszyn** (18 km, łatwy), podzielony na etapy: Obroc – Zalew Rudka w Zwierzyniu (5 km), Zalew Rudka – Zwierzyniec – Bagno (4 km), Bagno – Turzyniec – Żurawnica (3,5 km), Żurawnica – Brody (1,5 km), Brody – Szczepieszyn (4 km).

Szlaki konne

Ułański Szlak Konny (dł. 34 km): Wólka Wieprzecka (Stadnina „Tarka”) – Wychody – Mokre – Żdanów – Białowolę – Wierzchowiny – Skaraszów – Wólka Wieprzecka;

Szlak Roztoczański (dł. 25 km): Wólka Wieprzecka – Wojda – Bondyryz – Lasowce – Senderki.

Spis treści

Wstęp	1	Gmina Mircze	26
Gmina Białopole	6	Gmina Trzeszczany	28
Gmina Dorohusk	8	Gmina Uchanie	30
Gmina Dubienka	10	Gmina Werbkowice	32
Gmina Kamień	12	Gmina Adamów.....	36
Gmina Lańszewice	14	Gmina Józefów	38
Gmina Wojsławice	16	Gmina Krasnobród	40
Gmina Żmudź	18	Gmina Zamość	42
Gmina Dołhobyczów	22	Gmina Zwierzyniec	44
Gmina Hrubieszów	24	Szlaki i ścieżki turystyczne	46

Wydano na zlecenie Stowarzyszenia Hrubieszowskiego „Lepsze Jutro” - Lokalna Grupa Działania
Wołajowice 33, 22-500 Hrubieszów
Biuro: ul. 3-go Maja 10, 22-500 Hrubieszów, tel. 84 696 20 77, fax 84 696 20 79,
www.lgdhrubieszow.pl

Wydawca:
ATUT Biuro Promocji, Zamość, ul. Moranda 6, tel./fax 84 639 17 99, 601 345 094,
www.proatut.pl

Fotografia na I str. okładki - spływ Bugiem, fot. Jacek Fuchs, kościół „Na wodzie” w Zwierzynicy i dwór w Sielcu, fot. Marek Jawor. Na IV str. okładki: cerkiew w Mycowie,
panorama Roztocza, figura z kaplicy św. Jana Nepomucena w Dorohusku, fot. Marek Jawor

Opracowanie i redakcja - Marek Jawor, **Konsultacja** - Justyna Maksymowicz, Małgorzata Kwaśniak i Magda Kostecka-Ciesielka

Korekta - Katarzyna Adamczyk

Fotografie - Marek Jawor, Robert Bijas, Leszek Flaga, Jacek Fuchs, Joanna Kedzierska, Robert Rabięga, Wojciech Sachajko, Teresa Szwarz, Andrzej Tychanowicz, Andrzej Wróbel
oraz archiwa LGD: „Ziemi Chełmskiej”, „Lepsze Jutro” i „Nasze Roztocze”.

ISBN 978-83-89797-49-0

Kościół "Na wodzie" w Zwierzynicu

Nasze Roztocze

lokalna grupa działania

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Nasze Roztocze”,
ul. Peowiaków 92, 22-400 Zamość
tel./fax 84 639 29 66, tel. 510 20 38 5
www.lgdnaszeroztocze.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
„Ziemi Chełmskiej”
ul. 11 Listopada 2, pokój 105, 22-100 Chełm
tel./fax. 82 549 19 40
www.ziemiachelmska.pl

Stowarzyszenie Hrubieszowskie „Lepsze Jutro”
Lokalna Grupa Działania
ul. 3-go Maja 10, 22-500 Hrubieszów
tel. 84 696 20 77
www.lgdhrubieszow.pl

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY